ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

„ИЗГОТВЯНЕ НА АНАЛИЗ НА ВЛИЯНИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ВЪРХУ СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ"

Анекс № 1: ПРИНОС НА АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ОСП 2014-2020 КЪМ SWOT АНАЛИЗА

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ-ПЛОВДИВ

Март 2020 г.

Съдържание

Анекс 1: ПРИНОС НА АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ОСП 2014-2020 КЪМ SWOT АНАЛИЗА..... 1

I. Анализ на усвояването на мерките и схемите по ОСП 2014-2020 с плащане на площ и за животински единици, обхващащ следните тематични направления. 3

II. Принос на схемите по Стълб 1 „Компесаторни плащания“ и Стълб 2 мерките в ПРСР 2014-2020, свързани пряко с околна среда и земеделието 3

II.1 УСЛОВИЯ ЗА ДОПУСТИМОСТ (ОСП 2014-2020) 3

II.2 ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОСП 2014-2020: Разходвани средства, брой бенефициенти,площии усвояване на средства по по схемите, предвидени в Стълб 1..... 7

ИЗВОДИ, ОТНОСНО ЕФЕКТА ОТ ПОДПОМАГАНЕТО ПО СХЕМИТЕ НА СТЪЛБ 1 11

II.3 Количествен и качествен анализ на постигнатото в рамките на околната среда, емисиите на парникови газове и адаптацията към изменението на климата в българия от прилагането на инструментите на общата селскостопанска политика (ОСП) в периода 2014-2020 г. (с акцент ефективно управление на природните ресурси в селското стопанство)..12

III. Анализ на разходвани средства, брой бенефициенти и площи по мерките на Стълб 2 - ПРСР 2014-2020.....24

ИЗВОДИ ЗА УСВОЯВАНЕТО НА СРЕДСТВАТА ПО МЕРКИТЕ ОТ СТЪЛБ 2 НА ПРСР 2014-2020:.....55

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. БАЗОВА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОСП 2014-2020 И УСЛОВИЯ ЗА ДОПУСТИМОСТ 66

I. Анализ на усвояването на мерките и схемите по ОСП 2014-2020 с плащане на площ и за животински единици, обхващащ следните тематични направления.

II.1 Описание на мерките по Стълб 1 „Компесаторни плащания“ и Стълб 2 мерките в ПРСР 2014-2020, свързани пряко с околна среда и земеделието

II.2 Разходвани средства, брой бенефициенти и площи по мерки спрямо същите показатели за ПРСР 2007-2013.

II.3 Усвояване по направления от мерките - средства, брой бенефициенти и площи спрямо същите показатели от ПРСР 2007-2013, относителен дял по подсектори сектори спрямо общото усвояване и общия бюджет на всички направления.

II.4. Развитие на земеделска площ за биологично земеделие - сертифицирана, в процес на превръщане, дял от ИЗП. Сравнение с две други развиващи се страни от ЕС. Усвояване на средства по М 11 - по подсектори, включително но не само продуктивни и непродуктивни сектори.

II.5. Комбинациите между отделните направления и мерки - брои бенефициенти, площи и средства с комбинирано подпомагане, процент на подпомогнати непродуктивни сектори от тях.

II.6. Преглед на международния опит в планиране и прилагане на схеми с плащане на площ и за животински единици по Втори стълб, с акцент върху тяхната секторна насоченост.

II.7. Възможностите и рисковете за принос на интервенциите, които не са обвързани с плащане на площ и животински единици, към целите за околна среда и изменението на климат при съблюдаване на изискванията на законодателството.

II. 8. Основни тенденции и изводи от прилагането, които да служат като основа за планирането по Стратегическия план.

II. Принос на схемите по Стълб 1 „Компесаторни плащания“ и Стълб 2 мерките в ПРСР 2014-2020, свързани пряко с околна среда и земеделието

II.1 УСЛОВИЯ ЗА ДОПУСТИМОСТ (ОСП 2014-2020)

Активен земеделски стопанин:

През кампания 2018 продължава да се проверява изискването всички кандидат-бенефициенти на компесаторни плащания да бъдат активни земеделски стопани.

В регламента за компесаторните плащания е определен негативен списък от лица, които не са активни земеделски стопани. Това са физическите и юридически лица, които експлоатират летища, железопътни услуги, водни съоръжения, услуги в сферата на недвижимите имоти, спортни игрища и места за отдих. Към тях, с национално решение на България, са прибавени държавните и общински администрации или техни поделения.

Лицата от негативния списък ще бъдат признати за активни земеделски стопани, когато докажат едно от следните изисквания:

1. годишният размер на компесаторните плащания е най-малко 5% от общия размер на приходите на лицето, които е получило от неселскостопански дейности през най-близката данъчна година, за която са налични такива доказателства;

2. общият размер на приходите, получени от селскостопанска дейност през най-близката данъчна година, за която са налични такива доказателства, представлява най-малко една трета от общия размер на приходите на лицето;

3. основната дейност на юридическите лица, които са търговци и едноличните търговци съгласно Кода на икономическата им дейност, определен в Търговския регистър, удостоверен от Националния статистически институт, е упражняване на селскостопанска дейност;

4. предметът на дейност, основната икономическа дейност или упражняваната дейност на юридическите лица, които не са търговци и физическите лица съгласно регистър БУЛСТАТ, удостоверени от Националния статистически институт, е упражняване на селскостопанска дейност.

Изискванията за активен земеделски стопанин не се прилагат по отношение на земеделски стопани, които за предходната година са получили компесаторни плащания под левовата равностойност на 3000 евро.

В Закона за подпомагане на земеделските производители (ЗПЗП) има изискване всички кандидати за компесаторни плащания да бъдат регистрирани като земеделски стопани. Регистрацията се извършва по реда на Наредба № 3 от 29 януари 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани в областната дирекция „Земеделие“ (ОДЗ) по постоянния адрес на физическото лице или едноличния търговец или по адрес на седалището на юридическото лице въз основа на анкетни карти с анкетни формуляри, попълнени от земеделския стопанин. На регистрация подлежат юридически лица, еднолични търговци и физически лица, навършили 18 години, които стопанисват земеделска земя и/или осъществяват производство на земеделска продукция.

Схема за единно плащане на площ (СЕПП):

Схемата за единно плащане на площ (СЕПП) е основната схема за подпомагане на земеделските стопани в България. Плащането по СЕПП се определя на хектар използвана земя и не е обвързано с количеството произведена продукция. Допустими за подпомагане са обработваемата (орна) земя, постоянно затревени площи (пасища и ливади) и трайните насаждения. Право на подпомагане по тази схема имат земеделски стопани, които са регистрирани в Интегрираната система за администриране и контрол. Задължително условие, за да бъде отпусната помощта, е земите, за които се кандидатства, да отговарят на изискванията на Наредба № 2 от 26.03.2018 г. за критериите за допустимост на земеделските площи за подпомагане по схеми и мерки за плащане на площ; да бъдат спазени стандартите за Добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС) и Законоустановените изисквания за управление (ЗИУ) като елементи на системата за кръстосано съответствие, утвърдени със Заповед на министъра на земеделието, храните и горите (подробна информация за Кръстосаното съответствие е публикувана на страницата на МЗХГ www.mzh.government.bg). Минималният размер на стопанството трябва да е 0.5 хектара. На подпомагане подлежат земеделски площи с минимална площ на единичния парцел 0.1 хектара.

Земеделски площи са: обработваеми земи, постоянно затревени площи и трайни насаждения. На земеделските площи, с които се кандидатства за подпомагане, трябва да се извършва земеделска дейност, т.е. да се произвежда земеделска продукция, да се извършва паша или да се поддържат в състояние, което ги прави подходящи за обработване или паша, за да бъдат допустими за подпомагане.

Освен това земите под угар са допустими за подпомагане, когато върху тях е извършена най-малко една почвена обработка (изораване или дисковане) до 31 май на годината на кандидатстване и максималната височина на тревостоя не надхвърля 0.5 м.

Постоянно затревените площи са допустими за подпомагане, когато:

- на тях има не повече от 100 броя дървета и/или храсти на хектар с височина над 0.5 м. (за орлова папрат, чемерика, айлант, къпина, клек, хвойна и аморфа – независимо от височината), които са с мозаечно разположение;
- разпръснато разположените на тях сгради, съоръжения, скали, скални участъци, ерозирали или оголени терени заемат не повече от 10 % от общата площ, след изключване на компактните (над 100 кв. м.) неподходящи за подпомагане площи;
- постоянните пасища се използват за паша, като при заявяването им в ИСАК се следи за гъстота от минимум 0.15 ЖЕ/ха;
- ливадите за косене се поддържат с максимален тревостой от 0.7 м във всеки момент на годината;
- на постоянно затревените площи, поддържани в състояние, позволяващо извършване на паша или косене, е извършена минимална земеделска дейност, съгласно Наредбата за критериите за допустимост на земеделските площи и в същото време максималният тревостой във всеки момент от годината не трябва да надхвърля 0.35 м.

Трайните насаждения са допустими за подпомагане, когато:

- най-малко 70 % от растенията в парцела след изключване на недопустимите части, са живи (неизсъхнали);
- почвената повърхност в междуредията се поддържа с подходящи обработки или косене според прилаганите системи (угарна, чимово-мулчирна, мулчирна или ливадно зачимяване).

Земеделските площи, с които се кандидатства, трябва да бъдат на разположение на кандидата, което се проверява в специализиран софтуер за наличие на регистрирано валидно правно основание.

Плащанията по СЕПП се намаляват с 5 % за онази част от сумата, която надвишава левовата равностойност на 150 000 евро, и със 100 % за сумите, които надвишават левовата равностойност на 300 000 евро за съответната година, като преди това се приспадат свързаните със селскостопанска дейност възнаграждения за труд, които реално са изплатени от земеделските стопани през предходната година, включително данъците и вноските за социално осигуряване, свързани с трудовата заетост.

Схема за млади земеделски стопани (МЗС):

Схемата е част от пакета за компесаторни плащания и се прилага за първи път през кампания 2015. За разлика от мерките за подпомагане на млади фермери по Програмата за развитие на селските райони, подпомагането е на годишна база. Кандидатите трябва да декларират площи по СЕПП в заявлението за подпомагане, като субсидия се отпуска за първите до 30 ха допустими площи по СЕПП. Плащането по схемата е в размер на 50% от плащането на хектар по СЕПП.

Допустими кандидати по схемата са млади земеделски стопани на възраст до 40 г. в годината на заявяване на участие по схемата. Това означава, че за кампания 2018 по схемата могат да участват родените през 1978 г. (независимо през кой месец на годината) или след тази година.

По схемата могат да кандидатстват както физически, така и юридически лица. Условието за участие на юридически лица е ефективният и дългосрочен контрол по отношение на решенията, свързани с управлението, ползите и финансовите рискове, да се упражнява от

физическо лице на възраст до 40 години. Физически лица упражняват ефективен и дългосрочен контрол върху юридическо лице по отношение на решенията, свързани с управлението, ползите и финансовите рискове, ако през първата година, в която юридическото лице подава заявление за плащане по схемата:

- са управители или председатели и/или са повече от половината от членовете на управителния орган на дружеството или кооперацията и
- притежават повече от половината от гласовете в общото събрание на дружеството или кооперацията; или
- са повече от половината от неограничено отговорните съдружници, които управляват дружеството; или
- притежават капитала на еднолично търговско дружество.

Стопанството трябва да е създадено преди не повече от 5 години преди кандидатстването по схемата. За създаване на стопанството се отчита:

- датата на регистрация на кандидата за първи път като земеделски стопанин по реда на Наредба № 3 от 1999 г.;
- датата на подаване от кандидата на заявление за подпомагане;
- датата на започване на осигуряване на кандидата като земеделски производители, в случай че се осигурява като такъв;
- датата на вписване в регистъра по чл. 137, ал. 6 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Плащането за млади земеделски стопани се отпуска на земеделски стопанин за срок от най-много пет години. Този срок се намалява с броя на годините, които са изминали от създаването на стопанството.

Кандидатите трябва да предоставят до 1 декември на годината на подаване на заявлението в съответната областна дирекция на ДФ „Земеделие“, в която е подадено заявлението, един от следните документи за придобити професионални умения и познания:

- завършено средно образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, и/или
- завършено средно икономическо образование със земеделска насоченост, и/или
- завършено висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, и/или
- завършено висше икономическо образование със земеделска насоченост, и/или
- удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за получена степен на професионална квалификация в областта на селското стопанство.

Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури (СПК):

Право на подпомагане по схемата имат земеделски стопани на територията на цялата страна, които стопанисват минимум 0.5 ха допустими за подпомагане по СЕПП площи (заедно или поотделно) от следните видове култури: фасул (зърно), леща, нахут, грах за зърно (зимен и пролетен) и зелен грах, фъстъци, соя, бакла, люцерна, еспарзета, фий, детелина, вигна, бурчак, лупина, звездан и/или смески от гореизброените.

Кандидатите по схемата за обвързана подкрепа за протеинови култури могат с площите, заети с културите по схемата, едновременно да изпълнят изискването за наличие на екологично насочени площи, в случай, че изискванията са приложими за тяхното стопанство.

II.2 ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОСП 2014-2020: Разходвани средства, брой бенефициенти,площии усвояване на средства по по схемите, предвидени в Стълб 1

Според даните, получени от МЗХГ към Ноември 2019 г, броят на бенефициентите и оторизиризираните площи по някои схеми на Стълб 1 са следните:

ТАБЛ. 1. БРОЙ БЕНЕФИЦИЕНТИ И ОТОРИЗИРАНИ ПЛОЩИ ПО СТЪЛБ 1. Източник: Собствени изчисления на база данни на МЗХГ (данни за 2017 г.)

Схема	**СЕПП**		**МЗС**		**СПК**		**Актуално към**
Кампания	Бенефициенти, бр.	Отор. площ, ха	Бенефициенти, бр.	Отор. площ, ха	Бенефициенти, бр.	Отор. площ, ха	
2015	61 146	3 587 094	3 196	22 914	11 445	109 088	**август 2016 г.**
2016	61 473	3 654 166	4 028	32 297	15 518	140 104	**декември 2017 г.**
2017	63 308	3 731 131	3 538	29 671	17 376	193 424	**август 2018 г.**
2018	62 437	3 747 772	4 218	36 176	18 255	224 058	**септември 2019 г.**

където:
СЕПП - схема за единно плащане на площ
МЗС - схема за млади земеделски стопани
СПК - схема за протеинови култури

ТАБЛ. 2. БРОЙ ФЕРМЕРИ, ПЛОЩИ И ПРОЦЕНТ ОТ ИЗП, ОБХВАНАТИ ОТ ЗАДЪЛЖЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ОК.СРЕДА И КЛИМАТ

Брой земеделски производители и площи с екологична насоченост		**2015**					**2016**					**2017**					**2018**				
Description	**Пояснение**	Брой фермери	Общо земеделски площи	Общо обработвани площи	Площи с постоянни пасища	% от ИЗП	Брой фермери	Общо земеделски площи	Общо обработвани площи	Площи с постоянни пасища	% от ИЗП	Брой фермери	Общо земеделски площи	Общо обработвани площи	Площи с постоянни пасища	% от ИЗП	Брой фермери	Общо земеделски площи	Общо обработвани площи	Площи с постоянни пасища	% от ИЗП
Green_1_obl	Земеделските производители, прилагащи поне едно задължение за екологизиране	32 583	3 544 488	3 108 658	396 531	66,9	36 602	3 594 346	3 124 179	433 979	67,8	38 156	3 650 601	3 136 561	476 679	68,9	37 834	3 592 836	3 061 101	496 820	67,8
Ex_organic	Освободени земеделски стопани, които отговарят на биологичното земеделие	141	13 111	10 331	1 927	0,2	303	43 831	20 244	1 429	0,8	1 315	117 604	32 271	13 278	2,2	1 625	51 889	29 146	9 991	1,0
Ex_SFS	Освободени земеделски стопани, които кандидатстват за схема за дребни земеделски производители	9 612	16 352	NA	NA	0,3	5 484	9 425	NA	NA	0,2	4 339	7 296	NA	NA	0,1	4 160	6 953	NA	NA	0,1
Ex_CD_EFA_less_10_ha	Земеделските стопани с по-малко от 10 ха – освободени от диверсификация на културите (член 44, параграф 1) и ЕОБ (член 46, параграф 1)	34 425	395 222	75 359	264 994	7,5	32 918	387 142	78 028	281 814	7,3	34 651	414 797	79 224	308 460	7,8	40 383	480 835	90 758	318 781	9,1
Ex_CD_others	Земеделските стопани, освободени от диверсификация на културите (други изключения)	2 419	151 039	102 808	43 173	2,8	1 955	135 750	89 933	41 534	2,6	2 198	157 319	98 799	53 065	3,0	2 036	158 285	95 640	59 942	3,0
Ex_EFA_10_15_ha	Земеделски стопани, освободени от EFA (между 10 и 15 ха)	2 337	34 737	28 910	3 970	0,7	2 468	37 186	30 678	4 392	0,7	2 468	37 123	30 663	4 499	0,7	2 492	41 271	31 429	6 771	0,8
Gr_CD_2_crops	Земеделските производители подлежат на	5 918	124 174	107 216	NA	2,3	3 814	98 254	84 015	NA	1,9	3880	101058	85598,02	NA	1,9	4 006	106 256	87 700	NA	2,0

	диверсификация на културите с две култури																			
Gr_CD 3_cro ps	Земеделските производители подлежат на диверсификация на културите с три култури	8 630	2 958 438	2 865 849	NA	55,8	9 029	3 022 880	2 910 276	NA	57,0	9216	3028560	2911841	NA	57,1	9 364	2 949 566	2 834 643	NA	55,7
Gr_PG ratio	Земеделски стопани с постоянно отчитане на пасищата за съотношението (без биологични / малки земеделски стопани)	20 809	1 194 010	NA	396 531	22,5	25 001	1 357 941	NA	433 979	25,6	26530	1416730	NA	476679,5	26,7	26 351	1 401 932	NA	496 820	26,5
Gr_PG _in_N at_20 00	Постоянни пасища в Натура 2000	0	NA	NA	425 491	8,0	NA	NA	NA	425 491	8,0	NA	NA	NA	425490,6	8,0	NA	NA	NA	425 491	8,0
Gr_ES PG_de s_in_N at_20 00	Определени постоянни пасища в екологично чувствителна зона на постоянно пасища в Натура 2000	0	NA	NA	0	0,0	NA	NA	NA	425 491	8,0	NA	NA	NA	0	0,0	NA	NA	NA	425 491	8,0
Gr_ES PG_de s_out_ Nat_2 000	Определени постоянни пасища в екологично чувствителна зона извън Натура 2000	9 090	547 698	NA	125 509	10,3	NA	NA	NA	0	0,0	NA	NA	NA	0	0,0	NA	NA	NA	0	0,0
Gr_ES PG_fa rms_i n_Nat _2000	Земеделски стопани с постоянни пасища в екологично чувствителни постоянно затревени райони в Натура 2000	0	0	NA	0	0,0	1 156	322 912	NA	20 798	0,4	1281	335865	NA	61116,89	1,2	1 304	316 118	NA	60 415	1,1
Gr_ES PG_fa rms_o ut_Na t_200 0	Земеделски стопани с постоянни пасища в екологично чувствителна зона извън Натура 2000	0	0	0	0	0,0	0	0	NA	0	0,0	0	0	NA	0	0,0	0	0	NA	0	0,0
Gr_EF A_coll ective	Земеделските производители, които предприемат колективно	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0

	изпълнение на ЕНП																				
Gr_EFA_regional	Земеделски стопани, които предприемат регионално изпълнение на ЕНП	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0,0
Gr_EFA_total	Земеделски стопани, обект на ЕНП (общо)	13 474	3 134 136	3 015 155	NA	59,1	12 803	3 118 969	2 992 629	NA	58,8	13065	3128229	2996111	NA	59,0	13 337	3 054 560	2 921 301	NA	57,6
Gr_EFA_LLF	ЕНП - A - земя, разположена под угар	10 371	2 596 132	2 572 884	NA	49,0	9 568	2 566 279	2 466 784	NA	48,4	9060	2367871	2269171	NA	44,7	8 494	2 166 488	2 071 182	NA	40,9
Gr_EFA_CC	ЕНП - I - площи с прихващащи култури или зелена покривка	378	256 080	253 751	NA	4,8	1 144	612 999	605 171	NA	11,6	1602	711941,4	700967,41	NA	13,4	1 520	686 207	678 295	NA	12,9
Gr_EFA_NFC	ЕНП - J - Площи с азотфиксиращи култури	0	7 950	2 344 108	NA	0,2	8 539	2 529 618	2 438 782	NA	47,7	9368	2700017	2594894,7	NA	50,9	8 794	2 353 100	2 251 237	NA	44,4

Изводи, относно ефекта от подпомагането по схемите на Стълб 1

Изводите са формулирани на база данните на МЗХГ (2019), представени в Таблица 1 и Таблица 2:

- Земеделските производители, прилагащи **поне едно задължение за екологизиране са около 48% от тези получаващи компесаторни плащания по СЕПП и заемат около 67 до 70% от ИЗП в страната в периода 2015–2018 г.**
- Много малък е процентът на освободени от зелени плащания – напр. земеделските стопани с по-малко от 10 ха - освободени от диверсификация на културите (член 44, параграф 1) и ЕОБ (член 46, параграф 1) са около 50% от тези получаващи компесаторни плащания по СЕПП и заемат около 11 до 13% от ИЗП в страната в периода 2015–2018 г.
- Земеделските производители подлежат на диверсификация на културите **с две култури** варират през периода (между 3 914 и 5 918), но площите които заемат са между 1,9 и 2,3% от ИЗП.
- Най-много са земеделските производители, които са подлежали на диверсификация на културите с **три култури** (между 8 630 и 9 364), но техните площи са заемали между 55,7 и 57,1% от ИЗП.
- Площите **с постоянни пасища в Натура 2000** се запазват на около **8% от ИЗП**, а тези определени постоянни пасища в екологично чувствителна зона извън Натура 2000 са около 10,3% от ИЗП.
- Няма земеделски стопани, които да предприемат **регионално изпълнение на ЕНП**, а общо **Земеделски стопани, обект на ЕНП** са между 12 803 и 13 337 (което е около 22% от всички фермери, получаващи плащания по СЕПП), като те прилагат ЕНП на между 57,6 и 59,1% от ИЗП.
- Площите в избраните **ЕНП под угар** са между 10 371 (през 2015 г.) до 8 494 (през 2018 г.), заемащи между 49% (през 2015 г.) до 40,9% (през 2018 г.) от ИЗП;
- Много малък е процентът на производителите, които избират характеристиките на ландшафта.
- Площите в избраните **ЕНП под прихващащи култури или зелена покривка** са между 4,8 % през 2015 г. до 13,4% от ИЗП през 2017 г.
- Площите в избраните **ЕНП под прихващащи култури или зелена покривка** стратират от 0,2 % през 2015 г. до 50,9% от ИЗП през 2017 г.
- В тази връзка, биха могли да се посочат отзивите на фермерите при проведената Оценката на фермерите по Научно-изследователски проект BIOGEA, договор № Д002/2 с ФНИ, УНСС, например:
  - Избират елементи на ЕНП, които ще доведат до минимални промени в прилаганите от тях земеделски практики или са полезни за изхранване на животните им;
  - **Характеристиките на ландшафта** като цяло не се предпочитат поради страх от контрола и санкциите им;
  - **Основният избор през първата година е угар**, но след това много фермери се сблъскват с борбата с плевелите, което е съществен недостатък както за земеделските дейности, така и за опазването на околната среда (допълнително пръскане, разораване и др.) по тази причина много от тях избират азотфиксиращите култури през следващите години;
  - Основната цел на екологизацията на ОСП , а именно ползи за околната среда **е най-малкият мотив за фермерите при избора им на ЕНП**;

- **Три години след прилагането на зелените плащания, фермерите отчитат екологични ползи, най-вече при качеството на почвите, но „не могат да са сигурни без измервания“;**

- Схемите за „Зелените плащания“ водят до някои дългосрочни промени в земеделските практики **(най-вече за използването на азотфиксиращи култури, но повечето земеделски стопани смятат да ги изпълняват докато получават плащания за това).**

- Като цяло фермерите и заинтересованите страни се считат за пренебрегвани при вземането на решения, само 9-10% са участвали или някой от тяхната организация е участвал при вземането на решенията.

- **Само една трета от фермерите са преминали обучение за „зелените мерки“ или екологичните аспекти от земеделието, а 57% от заинтересованите страни заявяват, че техните организации са провели такова обучение.**

- Като цяло основният източник на информация както за ОСП, така и за екологичните въпроси са местните/общински служби по земеделие:

- Необходимо е да се повишат значително техните знания за адресиране на потребностите и екологичните цели за земеделските земи.

- Трябва да се оцени взаимодействието между земеделските и екологичните институции на местно ниво от гледна точка на потребността на фермерите за специфични съвети и консултации за фермите. За момента повечето екологични институции в най-добрия случай са на областно ниво.

- Липсата на насоки и обучение през първите години на прилагане на схемата за „Зелени плащания“ както за фермерите, така и местните служби по земеделие съответства на ниските амбиции на схемата за постигане на екологични цели.

- Фермерите и заинтересованите страни не са сигурни в екологичните ползи от прилагането на схемите за „Зелени плащания“, поради липсата на мониторинг за резултатите от тях.

Приносът на схемите по Стълб 1 за екологизиране в земеделието е безспорен, защото дейностите по екологизиране обхващат обширни площи от ИЗП. Направленията в схемите за екологизиране по Стълб 1 трябва да се преразгледат с оглед избирането им от производителите, и ефекта на мащаба върху околнатасреда.

II.3 Количествен и качествен анализ на постигнатото в рамките на околната среда, емисиите на парникови газове и адаптацията към изменението на климата в България от прилагането на инструментите на общата селскостопанска политика (ОСП) в периода 2014-2020 г. (с акцент ефективно управление на природните ресурси в селското стопанство).

Финансовата помощ за адаптирането на селското стопанство към изменението на климата се осъществява чрез използването на два подхода (стълба за интервенция) в рамките на ОСП. Финансовите инструменти, които са заложени за въздействие целят да поставят рамка на развитие на сектора, която да гарантира опазването на околната среда и понижаване на емисиите от парникови газове, проблеми произтичащи от функционирането на сектора. Селското стопанство в ЕС е един от основните (единствени) източници за формиране на доходи в селските райони. Този сектор играе и важна социална функция, като създава условия за заетост в региони, на територията на които в миналото са

функционирали мащабни индустриални проекти (тежка промишленост), които са давали препитание на местната общност, но интензивно са замърсявали околната среда и са изразходвали природни ресурси в съществен размер. Един от подходите за справяне с климатичните промени е да се създадат условия за ефективно управление на природните ресурси в селското стопанство. Ефективността на управлението се изразява в използването на „зелени“ технологии, които да сменят сегашните ресурсоемки технологични решения, прилагани в земеделския сектор и свързаните с него сектори.

Първият подход в рамките на ОСП акцентира върху ефективното управление на природните ресурси в сектора чрез прилагането на схема за компесаторни плащания на единица площ. Вторият подход (стълб) е използването на финансови схеми за насърчаване на инвестиционната активност в сектора, за внедряването на „зелени“ технологии на производство. В таблица 3 са представени интервенционните инструменти в рамките на ОСП - фаза 2014-2020, предназначени да насърчат ефективното управление на природните ресурси, както и опазване на биоразнообразието и екосистемните услуги в земеделието.

ТАБЛ. 3. ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИЯ СЕКТОР ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ /активни в периода 2014-2018/. *Източник: Собствена*.

Инструменти	ОСП – стълб 1	ОСП – стълб 2
Специфични мерки подпомагащи ефективното управление на природните ресурси в сектора	СЕПП, ЗДП, СПП, МЗС, СМК, ЕЖСК, ДПЖ, ДЖСК, Биволи, СП, СЗ, СЗо, СПК, Памук, ДЗС, ПНДЖ1, ПНДЖ3 (ОСП фаза 2014-2020) НР1, НР2, АЕП, Натура 2000, НДКМ1, НДКМ2, НДКМ3, ПНДЖ4, ПНДЖ5, ЯМ, СПЗЗ (ОСП фаза 2007-2013)	Мярка 4 и Мярка 6 (от ПРСР 2014-2020)

В Първи стълб на ОСП са заложени следните финансови механизми за подпомагане на земеделския сектор:

А. Компесаторни плащания на единица площ, национални доплащания към компесаторни плащания и специфично подпомагане;

Б. Механизми за пазарна подкрепа.

А. Компесаторни плащания на единица площ в земеделските стопанства. Тази финансова схема както и механизмите за пазарна подкрепа формират около 30% от бюджета на ОСП, който финансира развитието на земеделието у нас. Първи стълб включва всички схеми за финансово подпомагане на земеделските стопанства /които се обвързани или не обвързани с производството) Бенефициентите по посочените мерки включени в ПРСР 2014-2020 са задължени да спазват изискванията за кръстосано съответствие съгласно чл. 93 от Регламент 1306/2013 относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 352/78, (ЕО) № 165/94, (ЕО) № 2799/98, (ЕО) № 814/2000, (ЕО) № 1290/2005 и (ЕО) № 485/2008 на Съвета. Бенефициентите по мярка 11 „Биологично земеделие“ са длъжни да отговарят на изискването за активен земеделски стопанин съгласно чл. 9 от Регламент 1307/2013 за установяване на правила за компесаторни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета“.

В стълб 1 на ОСП (2007-2013) са застъпени **17 финансови инструмента** (13 схеми и 4 мерки) за подпомагане на земеделските стопанства за ефективно управление на природните ресурси и опазване на биологичното разнообразие в земеделските земи. Тези инструменти са дадени в таблица 4.

ТАБЛ. 4. ИНСТРУМЕНТИ ЗА КОМПЕСАТОРНИ ПЛАЩАНИЯ /в периода 2007-2013/. Източник: Аграрен доклад за 2014 год.

Име на финансовата схема за подпомагане	**Набелязани земеделски сектори за интервенция**	**Изразходвани средства в лв. през периода 2013-2014**
Схема за единно плащане на площ	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	1 072 041 672
Схема за национални доплащания на хектар земеделска земя	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	29 954 453
Схема за национални доплащания за тютюн, необвързана с производството	Тютюн	61 134 875
Схема за национални доплащания за говеда, необвързана с производството	Говедовъдство	34 516 236
Схема за национални доплащания за крави с бозаещи телета, обвързана с производството	Говедовъдство	3 830 684
Схема за национални доплащания за овце майки и кози майки, обвързана с производството	Овцевъдство и Козевъдство	118 747 787
Схема за поддържане на производството на краве мляко в необлагодетелствените райони	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	228 965
Схема за поддържани на производството на краве мляко в икономически уязвими ферми	Говедовъдство	14 666 366
Схема за поддържане на производството на краве мляко в нитратно уязвимите зони	Говедовъдство	9 518 917
Схема за отглеждане на овце майки и кози майки в икономически уязвими общини в Южна България	Овцевъдство и Козевъдство в Южна България	12 466 454
Схема за отглеждане на овце майки и кози майки в необлагодетелствени райони	Овцевъдство и Козевъдство	1 067 585
Схема за ягоди и малини, необвързана с производство	Ягоди и малини	1 340 725
Схема за подобряване качеството на плодове и зеленчуци, произвеждани в България	Плодове и зеленчуци	13 943 633
Плащания на земеделски стопани за природни ограничения в планински райони – мярка 211 от ПРСРС 2007-2013	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	59 104 248
Плащания на земеделски стопани в райони с ограничения, различни от планинските райони – мярка 212 от ПРСР 2007-2013	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	18 565 168

Плащания по Натура 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕО	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	31 841 075
Агроекологични плащания – мярка 214 от ПРСР 2007-2013	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	280 368 484

За кампания 2013-2014 са постъпили над 130 000 заявления по схемите и мерките за компесаторни плащания, като по всяка от тях е отчетен ръст на подадените заявления спрямо предходната кампания. По СЕПП са подадени 87 920 заявления. Към края на м. юни 2014 г. от общия бюджет, който възлиза на 1 082 036 571 лева, са оторизирани над 99%. На база декларираната по схемата площ - 3 756 661,14 ха, размерът на подпомагането за единица площ е 309,82 лева/ха.

По схемата за национални доплащания на хектар са постъпили 69 562 заявления. Оторизираната сума към края на м. юни 2014 г. възлиза на 29 954 453,28 лева (над 93% от бюджета), при ставка от 9,43 лева/ха. Декларираната площ по схемата е 3 294 569,35 ха.

По схемата за отглеждане на пресни ягоди и малини за преработка са подадени 98 заявления. Към края на м. юни 2014 г. са одобрени 85 заявления, по които е оторизирана обща сума в размер на 228 965,56 лева.

През кампания `2013 се наблюдава засилен интерес за кандидатстване по схемата за специфично подпомагане на производителите на плодове и зеленчуци. Спрямо кампания `2012, когато схемата се прилага за първи път, броят на подадените заявления нараства с 82%, а бюджетът е почти напълно усвоен.

От поместените данни в таблица 2 се вижда, **че най-голям интерес има към схемата за единно плащане на площ** (съответно изплатените средства по тази схема са в размер на 1 072 041 672 лв.).

Друг важен финансов инструмент за постигане на ефективно управление на природните ресурси е **схемата за национални доплащания за овце майки и кози майки, обвързана с производството (НДТ)**, по тази схема са изплатени 118 747 787 лв.

През следващия програмен период 2014-2020 на ОСП в стълб 1 са включени общо **24 инструмента за финансово подпомагане**, които са представени в таблица 5.

ТАБЛ. 5. ИНСТРУМЕНТИ ЗА КОМПЕСАТОРНИ ПЛАЩАНИЯ /В ПЕРИОДА 2015-2016/. *Източник*: Компесаторни плащания и идентификация на земеделските парцели“ към МЗХГ, данните са актуални към 30.06.2018 г.

Име на финансовата схема за подпомагане	**Набелязани земеделски сектори за интервенция**	**Изразходвани средства в лв. през периода 2015-2016**	**Изразходвани средства в лв. през периода 2017-2018**	**Общо в лв.**
Схема за единно плащане на площ	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	576 363 098	636 164 167	1212527265
Схема за преразпределително плащане	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	104 355 039	104 976 330	209331369
Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	457 015 216	452 987 432	910002648

Схема за млади земеделски стопани	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	950 551	0	950551
Схема за дребни земеделски стопани	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	128 227	29 290 310	29418537
Схема за обвързано подпомагане за млечни крави	Говедовъдство	77 119	35 851 087	35928206
Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници	Говедовъдство	303 605	3 165 760	3469365
Схема за за обвързано подпомагане за млечни крави и/или месодайни крави под селекционен контрол	Говедовъдство	5 050	4 052 911	4057961
Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки	Овцевъдство и Козевъдство	26 453	23 403 604	23430057
Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки под селекционен контрол	Овцевъдство и Козевъдство	28 351		28351
Схема за отглеждане на овце майки и кози майки в необлагодетелствени райони	Овцевъдство и Козевъдство	37 484 963	276 768	37761731
Схема за обвързано подпомагане на биволи	Биволовъдство	33 387 709	4 222 120	37609829
Схема за обвързано подпомагане за плодове	Плодове	5 093 693	29 295 675	34389368
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци	Зеленчуци	30 553 003	25 663 655	56216658
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци – оранжерийно производство	Зеленчуци	3 858 600	5 843 890	9702490
Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури	Протеинови култури	10 571 849	6 260 403	16832252
Специално плащане за култура - памук	Памук	28 392 966	0	28392966

Схема за преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството	Тютюн	73 766	4 355 523	4429289
Схема за преходна национална помощ за говеда, необвързана с производството	Говедовъдство	93 641 790	41 418 490	135060280
Схема за преходна национална помощ за овце майки и/или кози майки, обвързана с производството	Овцевъдство и Козевъдство	5 875 987	34 019 693	39895680
Мярка 10 „Агроекология“	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	40 021 759	53 135 624	93157383
Мярка 11 „Биологично земеделие“	Биологично земеделие	28 828 693	46 865 716	75694409
Мярка 12 „Плащания за Натура 2000“	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	48 203 274	44 605 378	92808652
Мярка 13 „Плащания за райони с природни или други специфични ограничения“	Всички сектори, отговарящи на условията за допустимост	85 185 934	88 798 888	97317822

През периода 2015-2016 г. продължава да се прилага въведено от предходната кампания изискване, всички кандидат-бенефициенти за компесаторни плащания, с изключение на кандидатите по схеми за преходна национална помощ и мерките от ПРСР 2014-2020 г., да бъдат регистрирани като земеделски стопани по реда на чл. 7 от ЗПЗП.

За кампанията са постъпили общо над 115 500 заявления по следните схеми и мерки за компесаторни плащания, финансирани с европейски и национални средства:В таблица 6 са представени данни относно приноса на трите най-важни схеми за подпомагане на земеделските стопанства, застъпени в стълб 1 на ОСП 2014-2020.

ТАБЛ. 6. *ПРИНОС НА НАЙ-ВАЖНИТЕ СХЕМИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА.* Източник: Собствени изчисления на база данни на МЗХГ (данни за 2017 год.)

Схеми с най-голям принос в усвояването на финансовата помощ предвидена в стълб 1 на ОСП 2014-2020	**Брой стопанства получили финансиране по схемите за подпомагане**	Брой стопанства получили финансиране по схемите за подпомагане **/% от общия брой на допустимите за подпомагане стопанства** (общия брой е 122 773)/
Схема за единно плащане на площ	71 264	58
Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда	61 666	50
Схема за преразпределително плащане	61 646	50

Схемата за единно плащане на площ е обхванала 71 264 земеделски стопанства, което е 58% от общия брой на стопанствата, допустими да бъдат бенефициенти по тази схема. Схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда е била приложена върху 61 666 земеделски стопанства, което е 50% от общия брой на стопанствата, допустими до финансовата помощ. От Схемата за преразпределително плащане са се възползвали 61 646 земеделски стопанства, което е също 50% от общия брой допустими по тази схема за подпомагане стопанства.

Б. Механизми за пазарна подкрепа.

Общата организация на селскостопанските пазари на ЕС цели тяхното стабилизиране, осигуряване на по-добър стандарт на живот на населението, заето в земеделския сектор, и предлагане на качествени и безопасни храни на приемливи цени. Тя обхваща мерки за пазарна подкрепа, регулаторни мерки, свързани с контрол на качеството на селскостопанските продукти, признаване на организации на производители, издаване на вносни и износни лицензи и др. Пазарните мерки са основни инструменти на ОСП и играят ролята на „предпазна мрежа“ в условията на пазарна нестабилност. Пазарната нестабилност поражда заплаха за устойчивото развитие на земеделските стопанства, което може да попречи на процеса на внедряване на „зелени технологии“ в сектора за постигане на ефективно управление на природните ресурси.Механизмите за пазарна подкрепа са насочени да въздействат върху 5 (пет) стратегически важни селскостопански сектори – сектор „Мляко“, сектор „Плодове и зеленчуци“, сектор „Вино“, сектор „Захар“ и сектор „Пчеларство“ (виж таблица 7).

ТАБЛ. 7. МЕХАНИЗМИ ЗА ПАЗАРНА ПОДКРЕПА В ПЪРВИ СТЪЛБ НА ОСП за периода 2016-2019 /сумарно изплатени средства в лв/.

Сектори	Финансови схеми за подпомагане	Изплатени средства в лв. за периода 2016-2017	Изплатени средства в лв. за периода 2018-2019
Сектор „Мляко“	Схема за извънредно подпомагане за приспособяване на млекопроизводителите и земеделските стопанство в други сектори на животновъдството	0	10968954
	Схема за предоставяне на помощ за намаляване на производството на краве мляко	0	1205207
	Временни извънредни мерки за подпомагане на производителите на животински продукти в резултат на кризата	10199774	0
Сектор „Плодове и зеленчуци“	Схема за групи производители на плодове и зеленчуци	14608001	12277952 + 6161384
	Схема „Организация на производителите“	5418929	10555147
	Схема за предлагане на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини и училища в България	19961377	10739460+10091698
Сектор „Пчеларство“	Национална програма по пчеларство	11575046	9707526
Сектор „Вино“	Национална програма за	5930529	115395234

	подпомагане на лозаро-винарски сектор		
Публична интервенция и частно складиране и частно складиране	Публична интервенция и частно складиране и частно складиране	Не е приложимо	Не е приложимо
Сектор „Захар“	Квотен режим	0	1046721
	Одобрение на предприятия-производители на изоглюкоза и рафиньори	Не е приложимо	Не е приложимо

В сектор „Мляко“ са застъпени 3 финансови схеми за подпомагане на маркетинга на произвежданите от сектора продукти. Като най-голям принос към усвояване на финансовата подкрепа в сектора има „Схемата за извънредно подпомагане за приспособяване на млекопроизводителите и земеделските стопанства в други сектори на животновъдството“, в рамките на която са разплатени 10 968 954 лв. сумарно в периода от 2015-2019 г. (виж фигура 8)

В сектор „Плодове и зеленчуци“ най-голяма роля при усвояването на средства предвидени за сектора има „Схемата за предлагане на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини“. По тази схема е изплатена финансова помощ в размер на 40 792 535 лв. сумарно в периода 2015-2019 г. Друг значим фактор за подкрепа на сектора е и „Схемата за създаване на групи производители на плодове и зеленчуци“, в рамките на която схема са изплатени 33 047 337 лв. за изследвания период (виж фигура 8).

В сектор „Пчеларство“ чрез приложението на Националната програма по пчеларство. Националната програма по пчеларство (НПП), е подготвена в сътрудничество с пчеларските организации, в съответствие с изискванията на Регламент 1308/2013.94. Основната цел на Програмата е подобряване на условията за производство и търговия с пчелния мед и пчелните продукти, повишаване ефективността на производството, качеството и конкурентоспособността на българския пчелен мед и пчелни продукти, опазване и устойчиво развитие на пчелната популация, осигуряване на по-добра заетост и по-високи доходи на пчеларите. Финансовата помощ се предоставя за инвестиции, разходи или проекти в следните направления - мерки:

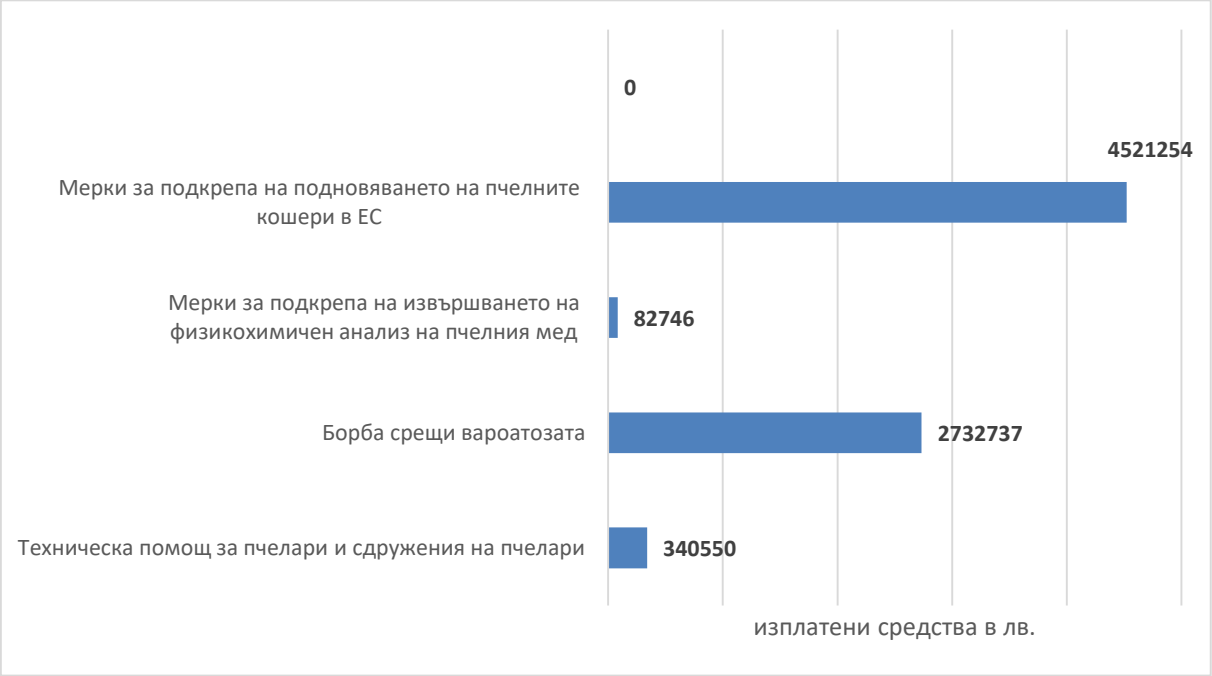
- техническа помощ за пчелари и сдружения на пчелари;
- борба срещу вароатозата;
- мерки за подкрепа на лаборатории, извършващи физико-химичен анализ на пчелния мед;
- мерки за подкрепа на подновяването на пчелните кошери в Общността;
- сътрудничество със специализирани органи за осъществяването на практика на приложните изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти.

Бюджетът на Националната програма по пчеларство за периода 2014-2016 г. е в размер на 13 304 651 лева, в т. ч.: за 2014 г. - 4 436 150 лева, за 2015 г. - 4 436 975 лева и за 2016 г. - 4 431 526 лева.

Общият финансов ресурс по програмата за периода 2017-2019 г. възлиза на 14 275 774 лева (от ЕФГЗ - 50% и от НБ – 50%), в т. ч.: за 2017 г. - 4 758 590 лева, за 2018 г. - 4 758 594 лева и за 2019 г. - 4 758 590 лева.

На фигура 7 са поместени данни относно усвоените средства по отделните мерки, застъпени в НПП. Ясно се вижда, че в рамките на изследвания периода 2014-2018 г. **с най-**

голям интерес се открояват мерките за подкрепа на подновяването на пчелните кошери (с изплатен средства в размер на 4 521 254 лв. сумарно за периода на изследване) и мерките за борба срещу вароатозата (с изплатени средства – 2 732 737 лв.)

ФИГ. 1. УСВОЕНИ СРЕДСТВА ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В РАМКИТЕ НА ПРИЛОЖЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ПО ПЧЕЛАРСТВО – сумарно за периода 2014-2018 г. *Източник: Аграрен доклад 2016, 2018 на МЗХГ.*

В сектор „Вино“ интервенцията се осъществява чрез Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор. В рамките на програмата са усвоени финансови средства от сектора в размер на 121 325 763 лв. /сумарно за периода 2015-2019 г./

Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2014-2018 г. включва три мерки, финансирани изцяло от ЕФГЗ - „Преструктуриране и конверсия на лозя”, „Събиране на реколтата на зелено” и „Популяризиране на пазарите на трети страни”.

Поради големия интерес към мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“, с решение на Постоянната работна група за решаване на текущи въпроси в сектор „Вино”, създадена със заповед на министъра на земеделието и храните, към бюджета на мярката за финансовата 2016 г. са прехвърлени целия бюджет на мярка „Събиране на реколтата на зелено” и част от бюджета на мярка „Популяризиране на пазарите на трети страни”. Така, бюджетът на мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя” за годината възлиза на 50 885 934 лева, а на мярка „Популяризиране на пазарите на трети страни” – на 1 455 186 лева.

По мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя” през 2016 г. са проведени два приема на заявления за предоставяне на финансова помощ. Постъпили са 198 заявления, по които са сключени 188 договора, с обща стойност на финансовата помощ 60 532 811 лева. Изплатените през годината средства възлизат на 41 773 139 лева (усвояемост на бюджета 82%).

По мярка „Популяризиране на пазарите на трети страни” през 2016 г. са сключени 4 договора за предоставяне на финансова помощ на обща стойност 5 749 617, чието изпълнение ще приключи през 2018 г. През годината се извършени плащания в размер на общо 702 021 лева. В рамките на проведения прием на заявления за подпомагане за

финансови 2017 и 2018 години са постъпили 147 заявления, с обща стойност на финансовата помощ 60 470 913 лева. Към 30.06.2017 г. са извършени плащания в размер на 5 930 529 лева.

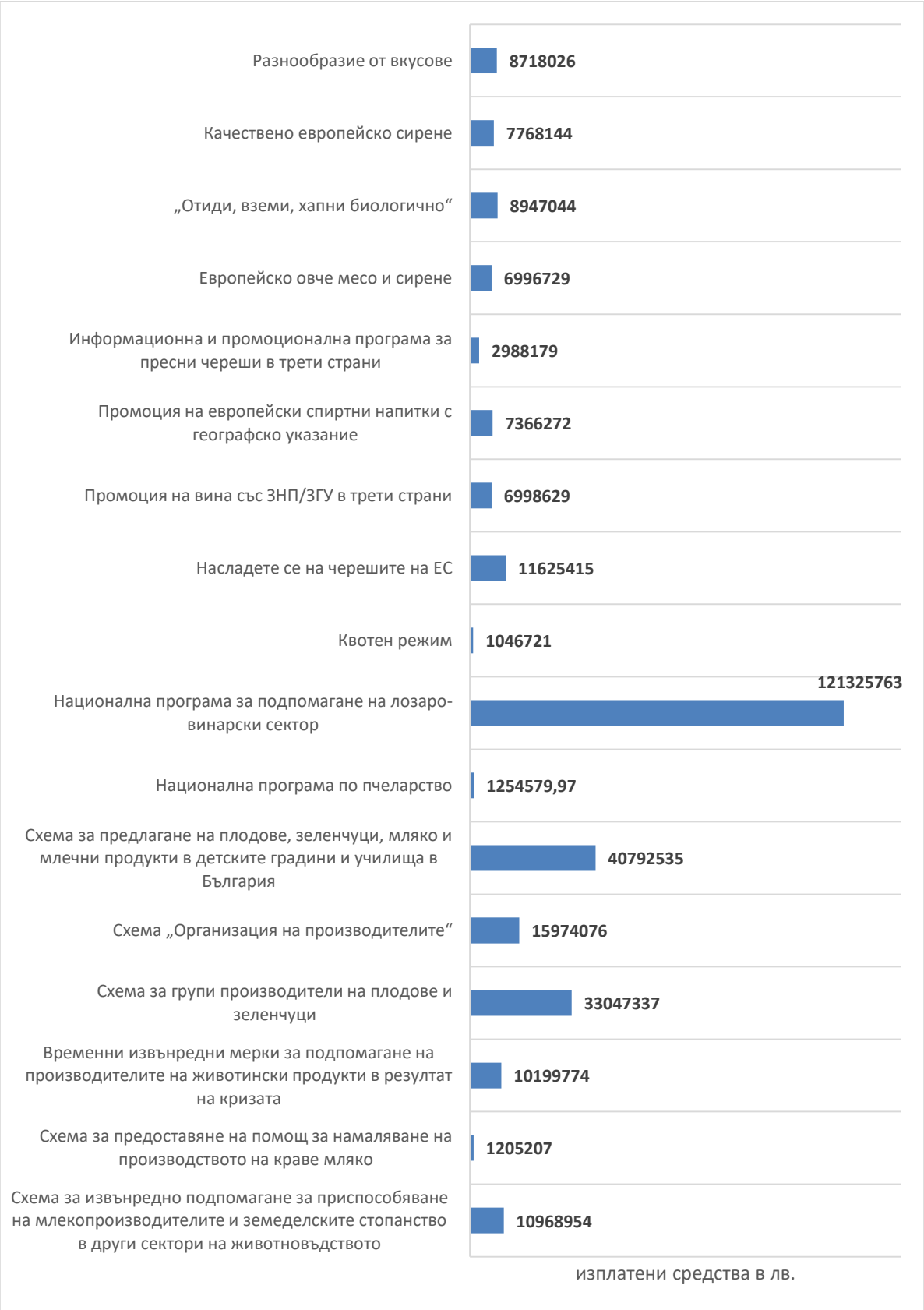
През 2017 г. се прилагат две мерки от Програмата – „Преструктуриране и конверсия на лозя" и „Популяризиране на пазарите на трети страни", с бюджети за финансовата 2016/2017 година в размер съответно на 50 254 415 лева и 2 086 705 лева.

По мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя" (финансирането е изцяло от ЕФГЗ и възлиза на до 75% от предвидената инвестиция) през 2017 г. е осъществен един прием на заявления за предоставяне на финансова помощ. Приети са 148 заявления, по които са сключени 123 договора, с обща стойност на финансовата помощ 48 993 134 лева. Изплатени са средства в размер на 43 571 474 лева, което представлява 86,7% от бюджета по мярката за финансовата година. През календарната 2017 г. изплатените средства възлизат на 47 767 176 лева.

В периода от началото на финансова 2018 г. (16.10.2017 г.) до 15.06.2018 г. по мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя" са постъпили 83 заявления за финансова помощ. Извършените плащания към 20 юни 2018 г. възлизат на 17 055 267 лева.

По мярка „Популяризиране на пазарите на трети държави" се предоставя финансова помощ за насърчаване популяризирането на вина със защитено наименование за произход, защитено географско указание и сортови вина без ЗНП и ЗГУ. Финансирането по мярката включва средства от ЕФГЗ (до 50%), национално финансиране (до 30%) и самоучастие на кандидата (до 20%). През 2015 г. е проведен прием на заявления за финансово подпомагане по мярката, в резултат от който са сключени четири договора за предоставяне на финансова помощ в размер общо на 5 749 617 лева, изпълнението на които ще приключи през 2018 г. За 2017 г. изплатените средства по мярката са в размер на 2 427 373 лева, от които 1 517 108 лева – от ЕФГЗ и 910 265 лева – от държавния бюджет.

В обобщения може да се заключи, че най-голяма роля в интервенцията на сектора в направление „Механизми за пазарна подкрепа" имат следните интервенционни инструменти: **(1) „Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор" – с 121 325 763 лв., (2) „Схемата за предлагане на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини и училища" – с 40 792 535 лв. и (3) „Схемата за групи производители на плодове и зеленчуци." – с 33 047 337 лв.**

ФИГ. 2. ИЗПЛАТЕНИ СРЕДСТВА ПО ОТДЕЛНИТЕ СХЕМИ И ПРОГРАМИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ, ВКЛЮЧЕНИ В ПЪРВИ СТЪЛБ НА ОСП В НАПРАВЛЕНИЕ „МЕХАНИЗМИ ЗА ПАЗАРНА ПОДКРЕПА“ сумарно в лв. за периода 2015-2019 г.. източник: *Източник: МЗХГ, Аграрен доклад за 2017 г. и за 2018 г.*

Мерките и схемите за подпомагане (разпределени в стълб 1 на ОСП 2014-2020), които са с най-голям размер на усвоена финансова помощ са представени в таблица 8.

Тези мерки, могат да се интерпретират и като най-ефективните финансови инструменти за насърчаване на земеделските производителите да следват заложените цели, обект на анализ в този доклад. С оглед осигуряване на последователност на политиката, през програмния период 2014-2020 г. най-ефективния инструмент за подпомагане на сектора е „Схемата за плащане на единица площ“. Следващия по важност финансов инструмент е „Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени компесаторни плащания)“. Земеделските стопани, които имат право да получат плащане по СЕПП, трябва да спазват в рамките на всички свои хектари, в зависимост от техните характеристики, практики за диверсификация на културите, запазване на постоянно затревените площи и поддържане на екологично насочените площи. **Подпомогнати в рамките на тези схеми са 50% от земеделските стопанства, имащи право на този вид помощ.**

ТАБЛ. 8. ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ В СТЪЛБ 1, КОИТО ИМАТ НАЙ-ГОЛЯМ РАЗМЕР НА УСВОЕНИТЕ ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА /изразени сумарно за периода 2014-2018 г./. *Източник: Собствена, на база данни на МЗХГ-София*.

Компесаторни плащания на единица площ, национални доплащания към компесаторни плащания и специфично подпомагане;	**Механизми за пазарна подкрепа.**	**Сектори, които са били интервенирани чрез механизма на компесаторни плащания**	**Сектори, които са били интервинирани чрез механизма на пазарна подкрепа**
Схеми за единно плащане на площ	Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор	Всички земеделски сектори	Лозарство Винарство Винен туризъм
Схеми за плащане а селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда	Схема за предлагане на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини и училищата в България	Всички земеделски сектори	Овощарство Зеленчукопроизводство Млекопроизводство
Схеми за преразпределително плащане	Схема за групи производители на плодове и зеленчуци	Всички земеделски сектори	Овощарство Зеленчукопроизводство

III. Анализ на разходвани средства, брой бенефициенти и площи по мерките на Стълб 2 - ПРСР 2014-2020

По данни на МЗХГ (2019 г.) и Аграрен Доклад 2018

Като цяло, като брой заявления за подпомагане най-много са подадени по направления „Биологично растениевъдство“ –41,7% от всички заявления по мярка 11, следвани от „Опазване на застрашени от изчезване местни породи“ –18,9% и „Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност“ –13,7%.

Подпомагане по Втори стълб на ОСП

Програмата за развитие на селските райони за програмния период 2014 - 2020 г. е одобрена с Решение за изпълнение на Комисията С (2015) 3480 от 26.05.2015 г. Общият й бюджет възлиза на 5 706 727 515 лева (2 917 848 203 евро) публични средства, разпределени между 17 мерки и Тематична подпрограма за развитие на малките стопанства.

До 1 юни 2018 г. са одобрени четири изменения на Програмата.

Разплатените до 31.12.2017 г. субсидии по ПРСР 2014 - 2020 г. възлизат на 852 644 336 лева (435 956 814 евро) и представляват 14,9% от общия й бюджет. Договорените публични средства са в размер на 2 102 075 850 лева (1 074 790 802 евро) или 36,8% от бюджета.

През календарната 2017 г. по Програмата са извършени плащания в размер на 487 867 142 лева (249 446 335 евро).

Мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“

Подмярка 2.1. „Помощ за осигуряване на консултантски услуги“

През 2017 г. по подмярка 2.1 са изплатени 28 656 лева. Към края на годината размерът на изплатените средства с натрупване от началото на програмния период възлиза на 1 845 196 лева.

По подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства“, която се прилага в рамките на Тематичната подпрограма за малки стопанства, НССЗ е предоставила консултантски пакети на 1 715 земеделски стопани. Стопаните са проявили най-голям интерес към прилагането на селскостопански практики от полза за климата и околната среда, политиката за водите, информация и съвети относно мерки за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, биологичното разнообразие и опазването на водите и същността и характеристиките на системата за кръстосано съответствие.

Изплатените през 2017 г. средства по подмярка 2.1.2 възлизат на 4 412 095 лева.

Националната служба за съвети в земеделието (НССЗ) обучава и предоставя консултации във всички области на селското стопанство и е бенефициент по Подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства“ на ПРСР 2014-2020 (табл.9).

ТАБЛ. 9. БРОЙ ПРЕДОСТАВЕНИ КОНСУЛТАЦИИ ОТ НССЗ, 2014 - м.юни 2018 г.*. Източник: По данни на НССЗ, 2018

Насоченост	Брой консултации
1	2
ТП 2 и ТП 3 по Подмярка 2.1.2. на ПРСР 2014-2020	8 182
Мярка 1 "Трансфер на знания и действия за осведомяване"	2 964
Мярка 10 "Агроекология и климат"	4 927
Мярка 11 "Биологично земеделие"	7 262
Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК)	26 487
Общо	**49 822**

* Само за избрани мерки, близки до целите на Стратегията за биоикономика

По подмярката се предоставят 6 типа консултантски пакети, два от които са насочени към една от стратегическите цели на биоикономиката - опазване на околната среда и адаптиране на земеделското производство към климатичните промени. Само в това направление са предоставени близо 50 хил. броя консултации.Консултациите по НПДИК включват: възможности за използване на растителни остатъци и заплахите от паленето на стърнищата; подобряване на съхранението и прилагането на оборски тор; нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор (компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия и т.н.), с което отговарят на целите на кръговата икономика.

Подмярка 2.1. „Помощ за осигуряване на консултантски услуги"

Брой консултирани бенефициери (2.1) от тях за Агроекология и Климат, за Биологично земеделие, за „Млади фермери" и др. За Годишен доклад са подадени общо по М2 - 4487 обучени по дейности за Приоритет 4, а общо по мярката – 36 313 (Брой на действията/операциите, получаващи подкрепа).

Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3) - 5 379 349 евро публични средства

Мярка 4. — Инвестиции в материални активи

Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства"

След старта на подмярка 4.1 през 2015 г. и проведения втори прием в края на 2016 г., през 2017 г. продължи нейното прилагане със сключването на договори по заявленията за подпомагане, подадени от земеделските стопани в рамките на двата приема.

Общо по двата приема са постъпили 6 288 проектни предложения, с общ размер на заявените публични средства 2 636 105 472 лева. Сключени са 1 471 договора за финансова помощ, на стойност 740 371 832 лева. До 31.12.2017 г. по подмярката са изпълнени 439 проекта и са изплатени общо 154 813 147 лева. През 2017 г. извършените плащания възлизат на 90 230 298 лева.

Анализът на сключените договори по подмярката показва силно изразено подпомагане на „чувствителни сектори" („Плодове и зеленчуци", „Животновъдство", „Етерично-маслени култури") които освен приоритет за подкрепа по подмярка 4.1 са определени и като хоризонтален приоритет за цялата ПРСР, чрез интерпретирането им в много от мерките, свързани със селското стопанство.

Най-много договори са сключени в сектор „Плодове и зеленчуци" – 602 (43% от всички договори), с размер на одобрена финансова помощ в размер на 291 300 000 лева. В сектор „Животновъдство" са сключени 565 договора (40% от договорите), с одобрена финансова

помощ в размер на 333 500 000 лева. Договорите в сектор „Етерично-маслени и медицински култури“ са 10% от сключените, с размер на финансовата помощ 49 500 000 лева.

***Подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за* развитие на малки стопанства“**

Подмярката има за цел подобряване на икономическата устойчивост и резултатите на малките стопанства чрез преструктуриране и развитие на наличните материални мощности, насърчаване въвеждането на нови процеси и технологии за повишаване качеството на произвежданата продукция, опазване на компонентите на околната среда и спазване на стандартите на Европейския съюз.

През 2017 г. е изготвена нормативната уредба за реда и условията за прилагане на подмярката (Наредба № 6 от 29 септември 2017 г. за прилагане на подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“ от мярка 4 „Инвестиции в материални активи“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г., обн. ДВ. бр. 82 от 13 октомври 2017 г.).

Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства **(информация на ниво договаряне)**

- Брой стопанства, получаващи подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства (подкрепа за бизнес план за млади земеделски стопани) (4.1) – (**360 проекта са на физически лица под 40 г**.)

- От тях, проекти с инвестиции в стопанства изпълняващи ангажименти по мярка „Биологично земеделие” или сходни ангажименти по мярка 10. „Агроекология и Климат", - **431 са вписани като биологични стопанства**

- Общо инвестиции в евро (публични + частни) – договорени 694 381 064 евро, за **1480 договора**

Общо публични разходи в евро – договорени 402 539 688 евро публични средства, за 1480 договора.

Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“

Подмярка 4.2. има за цел подобряване на цялостната дейност, икономическата ефективност и конкурентоспособността на предприятия от хранително-преработвателната промишленост. Прилагането на подмярката стартира в края на 2015 г. По време на проведения прием са постъпили 597 заявления за подпомагане, със заявена от кандидатите финансова помощ в размер на 823 057 775 лева.

През 2017 г. не е определян период на прием, а усилията са насочени към обработка на постъпилите през 2015 г. заявления и изготвяне на насоки за прилагане на подмярката във връзка с инициирано изменение в Закона за подпомагане на земеделските производители и в съответствие със Закона за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове.

До 31.12.2017 г. по подмярката са сключени 193 договора за подпомагане, с договорена субсидия в размер на 285 540 039 лева. Средният размер на одобрената финансова помощ за един проект по сключените договори възлиза на 1 479 482 лева. Общият размер на изплатените средства е 45 262 682 лева.

В 136 от сключените договори (70% от всички договори) за предоставяне на финансова помощ са предвидени инвестиционни разходи, свързани с повишаване на енергийната ефективност в стопанството или предприятието. С 64 земеделски стопани (33%) са

сключени договори за инвестиции, свързани с преработка на произведена в техните стопанства собствена суровина. Общо 35 (18%) са сключените договори, при които се предвижда преработка на биологични суровини и производство на биологични крайни продукти.

Съгласно крайния срок за изпълнение на сключените договори по подмярката, 29 проекта ще се изпълнят до края на 2018 г., 134 проекта следва да бъдат финализирани през 2019 г., а 30 проекта - до 2020 г.

През 2018 г. се предвижда провеждане на втори прием на проектни предложения по подмярка 4.2. Той ще бъде изцяло по електронен път, чрез ИСУН 2020, като ще бъдат приложени както новите критерии за оценка на проекти, така и новите финансови условия, свързани с намаляване на максималния размер на разходите за едно проектно предложение – от 5 867 400 лева (3 000 000 евро) на 3 911 600 лева (2 000 000 евро). Индикативният бюджет за съответния период на прием възлиза на около 166 млн. лева.

Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти:

- Брой предприятия, получаващи подкрепа за инвестиции в преработка/маркетинг: 270

- От тях, проекти с инвестиции в предприятия, изпълняващи ангажименти по мярка „Биологично земеделие”- 34 проекта са вписани като преработка на биологични суровини

- Общо инвестиции в евро (публични + частни) - 270 договора за 352 689 606 евро публични средства

Общо публични разходи в евро - 270 договора за 174 957 462 евро публични средства

Подмярка 4.3 „Инвестиции в инфраструктура“

На деветото заседание на Комитета за наблюдение на ПРСР, проведено в края на 2017 г., е взето решение за отваряне през 2018 г. на подмярка 4.3, която не е предвидена в годишната индикативна работна програма. Отварянето на прием извън работната програма се обуславя от оценката, че стартирането на подмярката на по-късен етап може да затрудни изпълнението на одобрените проекти, които са със специфичен характер и са свързани с тежки строително-монтажни работи, в рамките на програмния период. Очаква се до края на 2018 г., на базата на добра комуникация с ЕК и с бранша, да се пристъпи към изготвяне на нормативната уредба за реда и условията за прилагане на подмярка 4.3.

По подмярката ще се предоставя финансова помощ за реализация на проекти за рехабилитация и модернизация на напоителната инфраструктура, голяма част от която е в лошо състояние и работи неефективно поради значителни загуби на вода. Тъй като нужните инвестиции за рехабилитация и модернизация са в пъти повече от предвидените бюджетни средства в рамките на ПРСР, ще бъде необходима рамка за определяне на приоритетите, която да даде възможност за постигане на икономически ползи в максимална степен, при отчитане на екологичните предизвикателства.

Подмярка 4.4 „Непроизводствени инвестиции”

– мярката не е стартирала

Непроизводствени инвестиции за придобиване на активи:

- Инвестиции в подобрителни мероприятия в пасищата. **– мярката не е стартирала**

Непроизводствени инвестиции в стопанствата обвързани с обработваемата площ и пряко свързани с:

Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност:

- Създаване и възстановяване на групи дървета и дървесни ивици с определена площ, разположени в равнинни обработваеми земи и /или и полупланински пасища и ливади, възстановяване на полска граница /синори и живи плетове/ с определена площ. Възстановяване на влаголюбива растителност, укрепване на бреговете при наклон, разчистване от нежелана растителност; **– мярката не е стартирала**

- Разчистване на нежелана растителност, презасяване със смески с местен произход, подобрителни мероприятия в пасищата - почистване на пасищата от камъни, храсти и вредна растителност;

Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи– мярката не е стартирала

- Изграждане на малки елементи за облагородяване на местата - построяване на къщички за птици, изграждане на беседки, екопътеки, поставяне на обозначителни информационни табели и др., включително изграждане на малки водоеми; **– мярката не е стартирала**

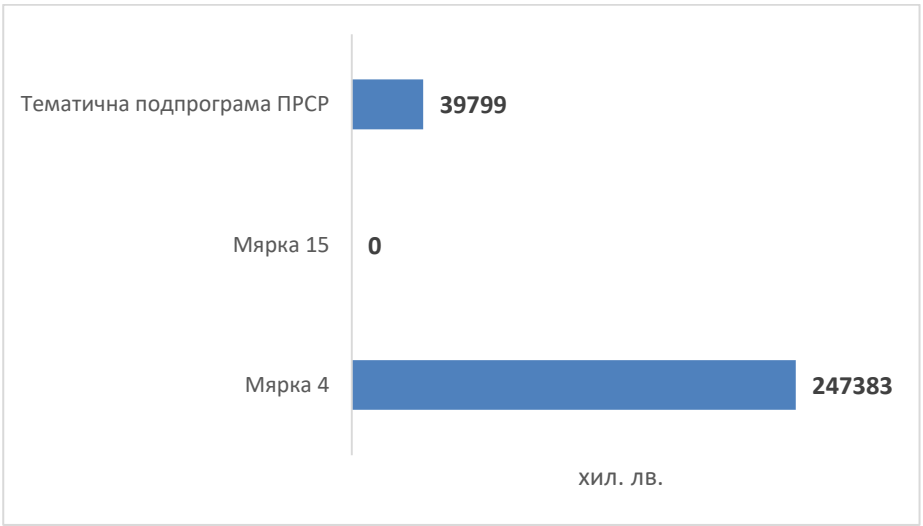
Контрол на почвената ерозия – мярката не е стартирала

- Изграждане на затревени буферни ивици и изграждане на орни тераси.

Традиционни практики за сезонна паша – мярката не е стартирала

- Изграждане на навеси и заслони за стадата и хората на отдалечени места, изграждане на места за водопой.

- На фигура 9 е визуализирана информацията за изплатените финансови средства по три инструмента за интервенция. С най-голям принос, се очертава **мярка 4**, в рамките на която са изплатени 247 383 хил .лв. субсидии за създаване на инвестриции в материални активи в стопанството. В рамките на мярка 4 се разпределя финансова помощ за земеделските стопанства в 4 (четири) подмерки. В рамките на **подмярка 4.1** „Инвестиции в земеделски стопанства (информация на ниво договаряне) са сключени 1480 проекта за получаване на финансова помощ. Общия размер на отпусната до момента (информацията е на МЗХГ-София, последна актуализация на 31.12.2018 г.) финансова помощ е 786 965 хил. лв.

- **ФИГ.9** ИЗПЛАТЕНИ СРЕДСТВА ПО ОТДЕЛНИ МЕРКИ (ОСП 2014-2020). *Източник: Данни на МЗХГ, 2019 г.*

- **От всички 1480 проекта за финансово подпомагане в подмярка 4.1, 431 се изпълняват от биологични стопанства (което представлява 29%)** т.е. това са земеделски

стопанства които изпълняват ангажименти по мярка „Биологично земеделие" или сходни ангажименти по мярка 10 „Агроекология и Климат".

- В рамките на **Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти**" са сключени 270 договора за финансова подпомагане като общия размер на получената по този договори финансова помощ е 342 042 хил. лв. От тези 270 договора, 34 са на бенефициенти (което е 13% от общия брой на сключените договори), изпълняващи ангажименти по мярка „Биологично земеделие".

- По тематичната подпрограма ПРСРС 2014-2020 е изплатена финансова помощ към настоящия момент (информацията е на МЗХГ-София, последна актуализация на 31.12.2018 г.) в размер на 247 383 хил. лв. По мярка 15 няма изплатени средства към момента.

Мярка 6. — Развитие на стопанства и предприятия

6.1 Стартова помощ за млади земеделски стопани

Подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани" има за цел улесняване и подпомагане на процеса на създаване на жизнеспособни и устойчиви земеделски стопанства или поемане от млади хора на вече съществуващи стопанства, както и насърчаване на заетостта. С цел улеснение за земеделските стопани и намаляване на административната тежест, подмярката се прилага децентрализирано в 28-те областни дирекции на Разплащателната агенция.

През 2015 г. е проведен прием с постъпили 2 664 заявления за подпомагане. До 31.12.2017 г. сключените договори са 1 362, с размер на одобрена финансова помощ 66 600 000 лева. До края на 2017 г. от бюджета на ПРСР 2014-2020 г. са извършени и плащания към млади земеделски стопани, изпълняващи ангажименти по мярка 112 от ПРСР 2007-2013 г., като общо разплатените средства по подмярка 6.1 са в размер на 10 155 914 лева, а средствата, изплатени от началото на програмния период са в размер на 65 954 700 лева.

През 2017 г. са сключени 7 договора, с одобрена финансова помощ в размер на 352 044 лева.

- Общ брой одобрени проеки за подпомагане, от тях % или брой с проекти включващи мерки за опазване на ок.среда и климат, или Биологично земеделие: **общо от 1323 договора, 290 стопанства са вписани като биологични.**

През м. **Август 2019** г, ДФЗ-РА финансира **880** проекта, подадени през ИСУН.

Те попадат в 100%-вия бюджет на подмярката, за чиито прием са разпределени 22 000 000 евро (43 027 600 лв.), като финансирането на на проект е до 25 хил. евро.

От договорираните 880 проекта - **654 в биопроизводство**.

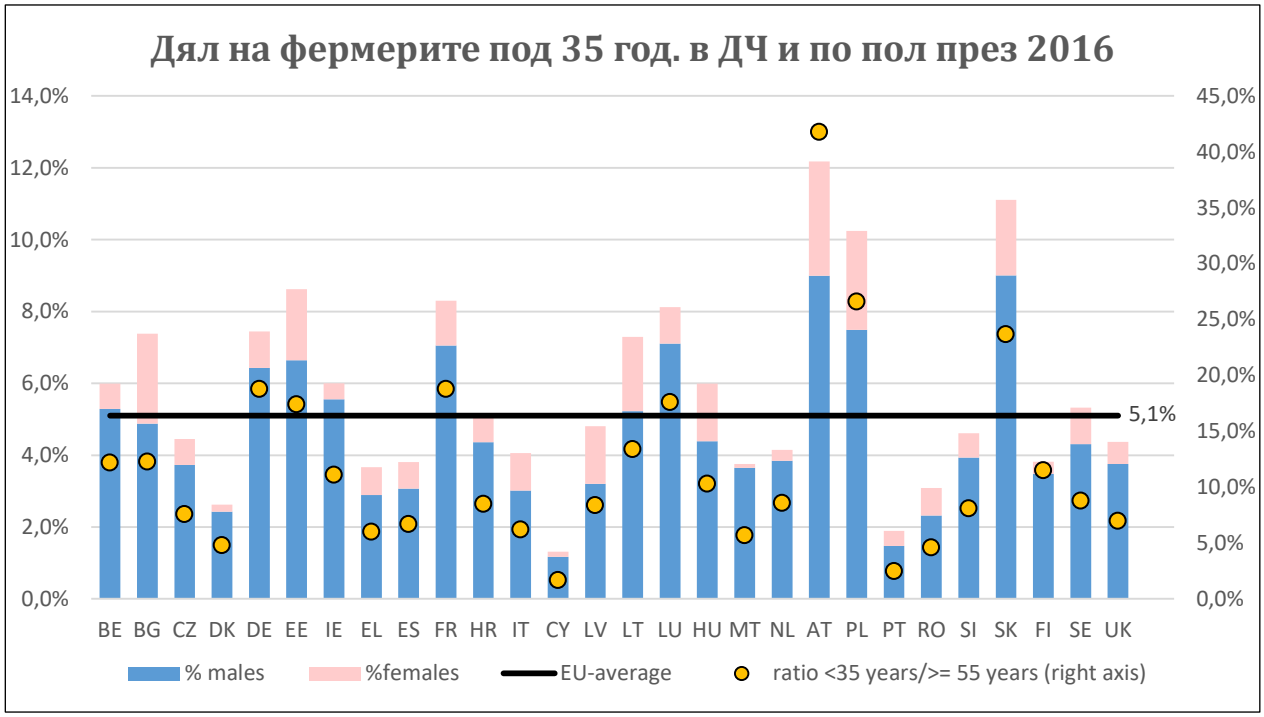
Най-голям брой – **736** проекта са в сферата на растениевъдство – в секторите „плодове и зеленчуци", както и в трайните насаждения. От тях **595** са с биологична насоченост.

В сектор „животновъдство" - 78 проекта, от тях в био-животновъдството са **59**.

В 66 проекта са заложени инвестиции и в растениевъдството, и в животновъдството.

Разрезът на възрастовата структура на фермерите (Фиг. 9, по данни на Евростат) показва, че в България, делът на младите фермери под 35 годишна възраст се доближава до средните нива за страните-членки на ЕС, т.е. около 5%, като се наблюдава една позитивна тенденция

за включване на жените-фермери в сектора. По отношение на съотношението фермери под 35 години към фермери по-възрастни или равни на 55 години, България показва около 13%, с което се нарежда сред тези ДЧ в ЕС със тенденция към застаряване на фермерите, като най-много млади фермери (между 35-40%) се включват в Австрия, Словакия и Полша. Следователно, мерките за подпомагане на младите фермери трябва да продължат и в новия програмен период.

Фиг.9 Възрастова структура при фермерите под 35 години и съотношение към тези над или на 55 годишна възраст. *Източник: Евростат*

6.3 Стартова помощ за развитието на малки стопанства

- Прилагането на подмярката стартира през 2016 г., с което на практика започна прилагането на специално разработената Тематична подпрограма за малки стопанства. Подмярката се прилага децентрализирано в 28-те областни дирекции на Разплащателната агенция.

- В периода на прием са постъпили 3 815 заявления за подпомагане. Сключени са 1 531 договора, с размер на одобрената финансова помощ 44 925 000 лева.

- От бюджета на подмярка 6.3 е изплатена финансова помощ и по поети ангажименти по мярка 141 от ПРСР 2007-2013 г., като общо изплатените суми през 2017 г. са в размер на 34 440 284, а средствата, изплатени от началото на програмния период са в размер на 45 001 382 лева.

- Общ брой одобрени стопанства, от тях с бизнес-планове, показващи първоначално състояние на земеделското стопанство и сведения за дейностите (включително дейностите, свързани с екологичната устойчивост и ресурсната ефективност), постигащи икономическа ефективност – от общо1925 сключени договора, 51 стопанства са вписани като биологични.

6.4.1 Подмярка „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“:

- Брой одобрени проекти с производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление**– мярката е стартирала, но няма сключени договори**

Мярка 7. Основни услуги и обновяване на селата в селските райони

Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции в малка по мащаби инфраструктура, включително инвестиции в енергия от възобновяеми източници и спестяване на енергия (7.2) – Общ брой договори – 325 за 421 774 578 евро публични средства. ВЕИ - един регистриран проект, с 0.3 млн. евро от активите си.

Подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“

През първия прием по подмярката, проведен през 2016 г., са постъпили 938 заявления за подпомагане, с общ размер на заявената финансова помощ 2 131 175 602 лева.

За периода на прилагане на подмярка 7.2 са сключени 166 договора за финансова помощ, на стойност 306 653 204 лева. Най-голям брой договори – 55 (33%) са сключени за дейността „Изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, включително мобилни такива, включително и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства“.

До края на 2017 г. са извършени авансови плащания на обща стойност 1 590 280 лева.

Планираният в индикативната програма на ПРСР за 2017 г. прием по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ не се осъществи. Основната причина за закъснението е започналата през годината законодателна и административна реформа в правилата за прилагане на ПРСР, която цели осигуряване на повече публичност и прозрачност. Реформата е широко подкрепена от заинтересованите страни в сектора, но изпълнението ѝ е свързано със законодателни изменения, което забави осъществяването на приеми по подмярката. Предвижда се провеждане на прием до края на 2018 г.

Подмярка 7.3 „Подпомагане на широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство“

На проведено през м. юли 2017 г. седмо заседание на Комитета за наблюдение на ПРСР са приети критерии за подбор на проектни предложения по подмярка 7.3. „Подпомагане на широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство“.

Подмярка 7.3 допринася не само за изпълнението на цели, заложени в ПРСР, но и за включени в Националния план за развитие на електронното управление (Национален план за развитие на е-правителство). Тя е съгласувана и с Национална стратегия за развитие на широколентовия достъп в България. Целите на подмярката са съобразени и с тези на Digital Agenda Europe – до 2020 г. 100% от населението в селските райони да има възможност за достъп от следващо поколение, с капацитет от минимум 30 мегабита за секунда, което изисква изграждане на оптична свързаност до всички общински центрове.

Единствен бенефициент по подмярката е Държавната агенция „Електронно управление“.

Мярка 8. Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на

жизнеспособността на горите

8.1. Подмярка Залесяване и поддръжка – мярката не е стартирала

8.3. Подмярка Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития – мярката е стартирала, но няма сключени договори

8.4. Подмярка Възстановяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития – мярката е стартирала, но няма сключени договори

8.5. Подмярка Инвестиции, подобряващи устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми – мярката не е стартирала

8.6. Подмярка Инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти – мярката е стартирала, но няма сключени договори

Площ (хектар), която ще бъде залесена (установяване — 8.1) **– мярката не е стартирала**

Общо публични разходи (в евро) (8.1) **– мярката не е стартирала**

Площ (хектар) за установяване в агролесовъдни системи (8.2) **– мярката не е стартирала**

Брой операции (инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми (8.5) **– мярката не е стартирала**

Площ, засегната от инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми (8.5) **– мярката не е стартирала**

Мярка 9. Учредяване на групи и организации на производителите

– сключен един договор, с организация със 114 производители.

Мярката цели насърчаване учредяването на групи и организации на производители в земеделския сектор, подпомагане производството и доставките на висококачествени земеделски продукти и достъпа до пазара на малки и средни стопанства.

Проектите трябва да допринасят за опазване на околната среда, повишаване на ресурсната ефективност и смекчаване на последиците от изменение на климата и приспособяване към тях. Чрез възможностите, които дава мярката, групите и организациите на производители могат да натрупат знания в областта на околната среда, иновациите и климата, посредством посещения, обмяна на опит и обучения.

Предвидено бе през 2018 г. да се осъществи прием по мярката, с индикативен бюджет в размер на 14 793 043 лева. Безвъзмездната финансова помощ трабва се изплаща под формата на фиксирана помощ, на годишни вноски, въз основа на предоставен бизнес план за не повече от пет години от датата, на която групата или организацията на производители е призната. Максималният размер на финансовата помощ за година не може да надвишава левовата равностойност на 100 000 евро (195 833 лева), при намаляващ размер на подпомагането.

През първата година финансовата помощ може да бъде изплатена на групата или организацията на производители, изчислена на база средна годишна продадена продукция от нейните членове през трите години, предхождащи включването им в групата или организацията.

Закъснялото стартиране на мярката се компенсира частично от приоритизирането на допустимите кандидати по тази мярка при участието им по подмерки 4.1 и 4.2, като по този

начин за тях е осигурен източник на финансиране по програмата.

Мярката се прилага в две подмерки - 14.1 „Плащания за хуманно отношение към животни в сектор едри преживни животни“ и 14.2 „Плащания за хуманно отношение към животни в сектор дребни преживни животни“.

Мярка 10 „Агроекология и климат“

Мярката стартира през 2015 г., като обхваща следните направления:

- възстановяване и поддържане на постоянно затревени площи с висока природна стойност;
- поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение;
- контрол на почвената ерозия;
- традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм);
- опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство и
- опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство.

През 2017 г. по мярка 10 „Агроекология и климат”са постъпили 6112 заявления за подпомагане, най-голям брой от които по направления „Контрол на почвената ерозия“ – 30,9% и „Опазване на застрашени от изчезване местни породи“ –26,6%.

Към 20 юни, оторизираните по мярката средства за кампания `2017 възлизат на 53 135 624 лева.

През 2019 г. по мярка 10 „Агроекология и климат”са постъпили 6184 заявления за подпомагане, най-голям брой от които по направление „Затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения“ – 25% от общо постъпили заявления.

Подробните данни, предоставени от МЗХГ (Таблица 10), сочат, че:

- По стари плащания по мярка 214 за 2016 и 2017 г., най-много като **оторизирани заявления** са тези по направление Биологично растениевъдство – 1049 бр., следвани от Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство и Въвеждане на сеитбообращение за опазване на почвите и водите, които . същевременно черпят и най-много като финансов ресурс (**подпомогнати площи, оторизирани за плащане** по последното направление).
- По Мярка 10 от ПРСР, най-висок брой са **оторизираните заявления** на фермери по направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия, следвано от направление (ново 10.1.5) 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство и Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение и Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС). Най-много като **подпомогнати площи** са тези по направление Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение, следвани от 10.1.3. Контрол на почвената ерозия, следвано от направление (ново 10.1.5) 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство. **Най-значителният финансов ресурс**, обаче, се черпи от Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение.

Мярка 11 „Биологично земеделие“

Мярката обхваща прилагането на две подмерки -„Плащания за преминаване към биологично земеделие“ и „Плащания за поддържане на биологично земеделие”. Подпомагането се предоставя в три направления -биологично растениевъдство, биологично пчеларство и биологично животновъдство.

През 2017 г. на база резултати от прилагането на мярката се приемат нови заявления за подпомагане на биологични производители за дейностите и направленията по подмярка „Плащания за поддържане на биологично земеделие“. Заявяване на постоянно затревени площи в тези заявления се допуска само от земеделски стопани, които заявяват за подпомагане животни за дейности от направление „Биологично животновъдство“.

За кампания `2017 по мярка 11 са подадени 4401 заявления за подпомагане, най-голям дял от които –по направление „Биологично растениевъдство“ (73,4% от заявленията). Оторизираните средства към 20.06.2018 г. са в размер на 46 865 716 лв.

Плащанията могат да се комбинират със следните направления в Мярка 10 'Агроекология и климат':

4. по направление "Контрол на почвената ерозия":

а) **за превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи** – до 315 евро/ха;

б) **за противоерозионни мероприятия в лозя и трайни насаждения**:

- затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения – до 156 евро/ха;
- изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди и напречно на склона – до 142 евро/ха;

в) **противоерозионни мероприятия в обработваеми земи:**

- за създаване и поддържане на буферни ивици – до 40 евро/ха;
- за поясно редуване на културите – до 38,2 евро/ха.

6. по направление "Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство":

а) за едър рогат добитък и биволи – до 200 евро/ЖЕ;
б) овце и кози – до 145 евро/ЖЕ;
в) за свине – до 122 евро/ЖЕ;
г) за коне – до 143 евро/ЖЕ;

7. по направление "Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство":

а) за полски култури – до 223,95 евро/ха;
б) за трайни насаждения – до 787,39 евро/ха;
в) за зеленчуци – до 429,48 евро/ха;
г) за ароматни и медицински култури – до 536,86 евро/ха.

Мярка 14 „Хуманно отношение към животните

През 2017 г. по мярката е осъществен първият прием на заявления за финансова помощ, с бюджет в размер на 111 205 831 лева.

ТАБЛ. 10. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МЕРКИ (ОСТАНАЛИ ПЛАЩАНИЯ ПО ПРСР 2007-2013 И ПЛАЩАНИЯ ПО ПРСР 2014-2020), СПОРЕД БРОЯ НА ПОДАДЕНИТЕ И ОТОРИЗИРАНИ ЗАВЛЕНИЯ, ЗАЯВЕНИ И ПОДПОМОГНАТИ ПЛОЩИ И ПО БРОЙ ОТОРИЗИРАНИ ПЛАЩАНИЯ НА ПЛОЩ (ХА/ЖЕ), *Източник*: МЗХГ, 2019

Мярка	бр. подадени заявления	бр. одобрени заявления	бр. оторизирани заявления	заявена площ ха/ЖЕ	подпомогната площ ха/ЖЕ	оторизирана сума (лева)	платена сума (счетов одна инфо) (лева)*
Мярка 214-Агроекологични плащания - Стари кампании						3 439 700,40	
Мярка 214-Агроекологични плащания - Кампания 2015						14 879 521,48	
Мярка 214-Агроекологични плащания - Кампания 2016							
Биологично пчеларство	271	271	271	45 054	27 230,00	974 932,03	
Биологично растениевъдтсво	1 128	1 060	1 049	18 572,04	17 324,17	9 324 553,53	
Въвеждане на сеитбообращение за опазване на почвите и водите	197	195	194	278 503,20	248 573,44	21 808 012,28	
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС1)	410	319	326	14 352,20	13 575,81	3 886 793,44	
Контрол на почвената ерозия	25	18	18	812,29	780,15	243 744,81	
Опазване на застрашени от изчезване **местни породи**, важни за селското стопанство	500	496	491	15 087,95	14 784,88	5 170 190,55	
Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение (ВПС4)	62	53	53	8 919,25	8 788,54	2 548 079,00	
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	75	74	72	5 880,42	3 576,93	1 052 491,83	**98 550 296,51**
Традиционно отглеждане на овощни култури	13	13	13	18,24	16,37	4 994,56	
Мярка 214-Агроекологични плащания - Кампания 2017							
Биологично пчеларство	199	198	196	32 490	32 223	1 137 105,87	
Биологично растениевъдтсво	808	757	731	12 007,29	11 035,65	7 785 698,94	
Въвеждане на сеитбообращение за опазване на почвите и водите	162	158	158	115 893,75	115 003,72	17 343 703,14	
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС1)	266	212	218	9 350,36	8 364,16	2 371 546,05	
Контрол на почвената ерозия	18	13	14	768,98	755,56	237 649,59	
Опазване на застрашени от изчезване **местни породи**, важни за селското стопанство	367	365	362	12 190,40	11 991,31	4 112 340,23	
Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение (ВПС4)	53	46	46	7 840,48	7 655,51	2 335 241,08	
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	55	54	54	4 695,35	2 918,81	824 175,68	
Традиционно отглеждане на овощни култури	10	10	10	14,98	14,98	4 552,15	
Мярка 10-Агроекология и климат. - Кампания 2015							**202 270**

Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)	507	491	489	15 130,96	14 002,19	3 268 620,66	**991,92**
Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия	1024	1021	989	24 843,07	24 029,18	11 653 427,18	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство	890	890	889	18 131,00	17 781,05	5 811 377,68	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.2. Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство	185	177	177	981,25	972,93	1 357 783,73	
Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение	1245	1072	939	196 095,39	114 603,30	15 756 405,01	
Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	272	267	267	18 088,88	9 134,83	2 990 173,54	
Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2016							
Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)	774	704	708	23 138,23	20 652,89	4 717 670,02	
Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия	2005	1945	1 919	32 321,45	31 248,18	12 285 506,70	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване **местни породи**, важни за селското стопанство	1375	1375	1 362	28 333,95	28 008,82	9 160 878,28	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.2. Опазване на застрашени от изчезване **местни сортове**, важни за селското стопанство	376	348	345	2 504,32	2 476,02	2 667 909,61	
Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение	948	841	791	165 184	104 619	15 570 924,35	
Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	339	333	329	23 468,07	12 854,68	4 378 121,43	
Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2017							
Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)	865	780	803	28 196,34	24 582,84	5 494 718,64	
Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия	1891	1812	1 823	31 353,31	30 065,63	11 962 349,73	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване **местни породи**, важни за селското стопанство	1625	1606	1 593	38 379,95	37 786,90	12 420 852,69	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.2. Опазване на застрашени от изчезване **местни сортове**, важни за селското стопанство	498	471	450	3 571,43	3 522,49	3 697 504,28	
Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение	830	744	750	168 813,28	112 092,31	17 008 961,93	
Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	406	394	397	28 509,49	16 281,98	5 471 396,10	
Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2018		-	-	-	-	-	
Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)	811	753	747	26039,78	22722,47	5 033 390,66	
Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия	1793	1733	1733	30381,49	28603,03	10 761 486,05	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване **местни породи**, важни за селското стопанство	1921	1895	1881	55803,15	54462,1	18 082 615,21	

Направление (ново 10.1.5) 10.2.2. Опазване на застрашени от изчезване **местни сортове**, важни за селското стопанство	472	458	450	3583,63	3512,1	3 662 632,87	
Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение	779	730	713	160580,88	110373,53	17 488 669,13	
Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	393	388	387	29449,32	17677,82	5 503 677,39	
Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2019		-	-	-	-	-	
Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)	922	-	-	-	-	-	
Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия	1731	-	-	-	-	-	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване **местни породи**, важни за селското стопанство	1859	-	-	-	-	-	
Направление (ново 10.1.5) 10.2.2. Опазване на застрашени от изчезване **местни сортове**, важни за селското стопанство	450	-	-	-	-	-	
Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение	756	-	-	-	-	-	
Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	466	-	-	-	-	-	

Мярка 11-Биологично земеделие. - Кампания 2015							**188 926 605,57**
Подмярка 11.1 Плащания за преминаване към биологично земеделие за ха ИЗП	2116	2012	1867	36 159,85	33 223,23	26 987 217,53	
Подмярка 11.2 Плащания за поддържане на биологично земеделие за ха ИЗП			170	2 775,36	2 638,66	1 971 682,78	
Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2016							
Подмярка 11.1 Плащания за **преминаване** към биологично земеделие за ха ИЗП	4235	4100	3 713	85 215,55	77 422,15	56 175 432,47	
Подмярка 11.2 Плащания за **поддържане** на биологично земеделие за ха ИЗП			451	8 163,11	7 318,91	5 255 923,65	
Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2017							
Подмярка 11.1 Плащания за **преминаване** към биологично земеделие за ха ИЗП	4255	3806	2 285	55 947,93	53 054,06	37 013 586,46	
Подмярка 11.2 Плащания за **поддържане** на биологично земеделие за ха ИЗП			1 736	32 136,66	28 252,43	18 850 019,10	
Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2018							
Подмярка 11.1 Плащания за **преминаване** към биологично земеделие за ха ИЗП	3848	3706	-	-	10 471,75	8 188 938,59	
Подмярка 11.2 Плащания за **поддържане** на биологично земеделие за ха ИЗП			-	-	62 902,14	35 951 498,13	
Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2019							
Подмярка 11.1 Плащания за **преминаване** към биологично	3713	-	-	-	0,00	0,00	

земеделие за ха ИЗП							
Подмярка 11.2 Плащания за **поддържане** на биологично земеделие за ха ИЗП			-	-	0,00	0,00	

Мярка 12- Плащания по „Натура-2000" и Рамковата директива за водите.							
Подмярка 12.1. Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000 - **Кампания 2015**	10 787	n/a	10 778	423 047,47	410 414,94	48 227 182,20	**181 984 400,43**
Подмярка 12.1. Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000 - **Кампания 2016**	11 843	n/a	11 820	455 161,83	366 126,31	43 565 732,22	
Подмярка 12.1. Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000 - **Кампания 2017**	11 550	n/a	11 530	390 914,94	371 658,16	44 729 122,23	
Подмярка 12.1. Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000 - **Кампания 2018**	11 590	n/a	11 578	404 930,25	-	45 941 395,31	
Подмярка 12.1. Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000 - **Кампания 2019**	11 536	n/a	n/a	411 037,74	-		

Мярка 13- Плащания за райони,изправени пред природни или други специфични ограничения.							
13.1 Компенсаторни плащания за Ха ИЗП в планински райони. - **Кампания 2015**	25 821	n/a	25 802	358 734,81	329 077,14	65 090 527,95	**277 442 668,89**
13.1 Компенсаторни плащания за Ха ИЗП в планински райони. - **Кампания 2016**	24 404	n/a	24 379	364 093,99	340 814,94	67 977 945,53	
13.1 Компенсаторни плащания за Ха ИЗП в планински райони. - **Кампания 2017**	24 417	n/a	24 410	384 259,47	358 727,95	71 757 428,44	
13.1 Компенсаторни плащания за Ха ИЗП в планински райони. - **Кампания 2018**	23 790	n/a	23 783	403 772,26	319 950,18	74 016 234,74	
13.1 Компенсаторни плащания за Ха ИЗП в планински райони. - **Кампания 2019**	22 769	n/a	n/a	414 714,10	n/a		
13.2 Компенсаторни плащания за ха ИЗП в други райони със съществени природни ограничения - **Кампания 2015**	10 411	n/a	10 403	257 688,87	242 099,04	20 205 069,87	**87 365 482,69**
13.2 Компенсаторни плащания за ха ИЗП в други райони със съществени природни ограничения - **Кампания 2016**	10 247	n/a	10 211	263 369,52	250 881,44	21 062 018,92	
13.2 Компенсаторни плащания за ха ИЗП в други райони със съществени природни ограничения - **Кампания 2017**	10 508	n/a	10 504	277 242,55	266 706,57	22 872 603,57	
13.2 Компенсаторни плащания за ха ИЗП в други райони със съществени природни ограничения - **Кампания 2018**	10 421	n/a	10 413	288 039,66	241 802,22	23 556 635,00	
13.2 Компенсаторни плащания за ха ИЗП в други райони със съществени природни ограничения - **Кампания 2019**	10 119	n/a	n/a	291 502,38	n/a		
Мярка 14 "Хуманно отношение към животните"							**4 127**

14.1 "Хуманно отношение към животните в сектор ЕПЖ" - **Кампания 2017**	392	246	246,0	66 648,80	41 039,00	3 228 846,94	**052,3**
14.2 "Хуманно отношение към животните в сектор ДПЖ" - **Кампания 2017**	260	162	162,0	21 370,95	11 728,80	898 205,33	
14.1 "Хуманно отношение към животните в сектор ЕПЖ" - **Кампания 2018**	240	-	-	43 996,40	-	-	
14.2 "Хуманно отношение към животните в сектор ДПЖ" - **Кампания 2018**	158	-	-	12 895,10	-	-	
14.2 "Хуманно отношение към животните в сектор ДПЖ" - **Кампания 2019**	420	-	-	69 112,30	-	-	
14.2 "Хуманно отношение към животните в сектор ДПЖ" - **Кампания 2019**	260	-	-	23 433,45	-	-	
* В колона платена сума (счетоводна информация) (лева) са включени изплатени суми на бенефициенти от старата ПРСР2007-2013 със средства от новия ПРСР2014-2020						**1 049 215 326,47**	**1 040 667 498,3**
Платената сума (счетоводна информация)лева)* е към дата 11.10.2019г.							
!!!! За Мярка 10 по направления в първият 'sheet - Кампании' са дадени данни за оторизираните средства, а в следващият 'sheet- м.10-инфо по направления', където са по код на дейност - са за изчислени средства! Има разлика, понеже в някои случаи е извършено прекалкулиране в минус !!!							
В таблицата са включени суми, само след 01.01.2016г.							

ТАБЛ. 11. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МЕРКИ ПО НАПРАВЛЕНИЯ В ТЯХ ОТ ПРСР 2014-2020 (КЪМ 2019 Г.), *Източник*: МЗХГ, 2019

Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2015	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ**	**подпомогната площ ха/ЖЕ**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Традиционни практики за сезонна паша на животните (пасторализъм)							
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)(АК11)	272	267	261	17685,93	8996,98	1504099,54	-
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) - при използване на най-малко две работни кучета (АК12)			6	402,95	137,85	24775,3	-
Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени местни породи - едър рогат добитък и биволи (АК13)	336	890	336	7838,8	7662,2	1527698,09	-
Опазване на застрашени местни породи - овце и кози (АК14)	388		388	6592,2	6484,76	932793,67	-
Опазване на застрашени местни породи - свине (АК15)	12		12	356	356	43432	-
Опазване на застрашени местни породи - коне (АК16)	198		197	3344	3278,09	467431,97	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство							

Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – полски култури (АК17)	-	177					-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – трайни насаждения (АК18)	147		145	775,86	767,81	604116,49	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство - зеленчуци (АК19)	36		28	186,55	186,28	80003,54	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – ароматни и медицински култури (АК20)	4		4	18,84	18,84	10114,44	-
Поддържане на местообитанията на зимуващите видове гъски и Ливадния блатар в обработваеми земи с орнитологично значение							
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на зимуващи видове гъски на минимум 50 % от заявените по дейността площи (АК2)	1 091	1072	884	181368,61	101690,55	7163064,81	-
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска (АК3)	65		59	14562,89	12751,77	876443,31	-
Прибиране на реколтата след 31 юли в площи с гнезда на ливадния блатар (АК4)	209		9	114,11	112,82	12378,4	-
Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение							
Поддържане на местообитанията на Царски орел и Египетски лешояд в обработваеми земи с орнитологично значение (АК5)	8	8	7	49,78	48,16	4359,04	-
Контрол на почвената ерозия							
Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи (АК6)	205	1021	195	14434,61	14053,69	4420107,02	-
Затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения (АК7)	833		806	10322,54	9889,85	1529050,96	-
Изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди напречно на склона (АК8)	7		7	57,34	57,06	8092,89	-
Създаване и поддържане на буферни ивици (АК9)	3		1	28,58	28,58	1143,2	-
Поясно редуване на културите (АК10)	-						-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)							
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез косене (АКК1)	236	491	228	5937,17	5544,62	620400,97	-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез паша (АКП1)	325		311	9193,79	8457,57	1050843,8	-

Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2016	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ**	**подпомогната площ ха/ЖЕ**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Традиционни практики за сезонна паша на животните (пасторализъм)							

Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)(АК11)	333	333	324	23055,42	12699,28	2210888,3	-
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) - при използване на най-малко две работни кучета (АК12)	5		5	412,65	155,4	27643,98	-
Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени местни породи - едър рогат добитък и биволи (АК13)	498	1375	492	12263,6	12184,02	2428055,54	-
Опазване на застрашени местни породи - овце и кози (АК14)	636		631	10235,85	10105,8	1449493,32	-
Опазване на застрашени местни породи - свине (АК15)	12		12	451,5	432	52447,8	-
Опазване на застрашени местни породи - коне (АК16)	296		295	5383	5287	753957,79	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – полски култури (АК17)	0	348	184	859,08	835,93	653585,44	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – трайни насаждения (АК18)	195		143	1562,28	1557,13	665978,11	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство - зеленчуци (АК19)	163		20	82,96	82,96	44537,91	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – ароматни и медицински култури (АК20)	21						-
Поддържане на местообитанията на зимуващите видове гъски и Ливадния блатар в обработваеми земи с орнитологично значение							
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на зимуващи видове гъски на минимум 50 % от заявените по дейността площи (АК2)	869	835	753	155008,91	95950,27	7371380,8	-
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска (АК3)	52		35	10055,27	8591,05	580485,65	-
Прибиране на реколтата след 31 юли в площи с гнезда на ливадния блатар (АК4)	34		3	71,08	71,08	7813,82	-
Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение							
Поддържане на местообитанията на Царски орел и Египетски лешояд в обработваеми земи с орнитологично значение (АК5)	7	6	6	48,42	6,22	1729,16	-
Контрол на почвената ерозия							
Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи (АК6)	191	1945	181	12807,54	12457,37	3373134,63	-
Затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения (АК7)	1816		1742	19302,87	18580,98	2883239,45	-
Изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди напречно на склона (АК8)	22		20	168,78	167,85	23537,92	-
Създаване и поддържане на буферни ивици (АК9)	1		1	33,96	33,68	1347,2	-

Поясно редуване на културите (АК10)	1		1	8,3	8,3	317,06	-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)							
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез косене (АКК1)	286	704	259	6090,73	5371,95	574843,78	-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез паша (АКП1)	567		525	17047,5	15280,94	1837299,45	-

Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2017	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ**	**подпомогната площ ха/ЖЕ**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Традиционни практики за сезонна паша на животните (пасторализъм)							
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)(АК11)	395	406	388	27646,27	15833,53	2717143,15	-
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) - при използване на най-малко две работни кучета (АК12)	9		9	863,22	448,45	80380,11	-
Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени местни породи - едър рогат добитък и биволи (АК13)	590	1625	581	17434	17325,06	3443643,26	-
Опазване на застрашени местни породи - овце и кози (АК14)	768		748	13359,45	13076,8	1870067,91	-
Опазване на застрашени местни породи - свине (АК15)	14		14	618,5	616	75008,04	-
Опазване на застрашени местни породи - коне (АК16)	340		338	6968	6769,04	962059,31	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – полски култури (АК17)	0	498					-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – трайни насаждения (АК18)	230		217	987,99	982,5	772204,72	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство - зеленчуци (АК19)	214		181	2193,2	2150,63	909830,58	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – ароматни и медицински култури (АК20)	58		55	390,24	389,36	208497,59	-
Поддържане на местообитанията на зимуващите видове гъски и Ливадния блатар в обработваеми земи с орнитологично значение							
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на зимуващи видове гъски на минимум 50 % от заявените по дейността площи (АК2)	791	826	715	158523,65	102756,17	7754849,83	-
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска (АК3)	38		34	10179,59	9242,89	930653,43	-

Прибиране на реколтата след 31 юли в площи с гнезда на ливадния блатар (АК4)	3		3	87,03	87,03	9445,18	-
Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение							
Поддържане на местообитанията на Царски орел и Египетски лешояд в обработваеми земи с орнитологично значение (АК5)	4	4	3	23,01	6,22	1729,16	-
Контрол на почвената ерозия							
Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи (АК6)	182	1891	173	12388,09	11829,27	3288219,96	-
Затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения (АК7)	1711		1653	18776,67	18049,48	2805936,35	-
Изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди напречно на склона (АК8)	19		19	146,6	145,09	20568,77	-
Създаване и поддържане на буферни ивици (АК9)	1		1	33,65	33,49	1304	-
Поясно редуване на културите (АК10)	1		1	8,3	8,3	317,06	-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)							
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез косене (АКК1)	244	865	221,0	4 198,1	3 537,7	341 426,7	-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез паша (АКП1)	689		645	23998,21	21045,16	2468021,2	-

Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2018	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ**	**подпомогната площ ха/ЖЕ**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Традиционни практики за сезонна паша на животните (пасторализъм)							
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)(АК11)	383	388	378	28649,38	17278,77	2745765,27	-
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) - при използване на най-малко две работни кучета (АК12)	9		9	799,94	399,05	68263,38	-
Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени местни породи - едър рогат добитък и биволи (АК13)	740	1895	727	27762	27336,49	5413257,05	-
Опазване на застрашени местни породи - овце и кози (АК14)	898		876	18864,15	18551,26	2641715,94	-
Опазване на застрашени местни породи - свине (АК15)	17		17	976	964,64	113766,53	-
Опазване на застрашени местни породи - коне (АК16)	381		376	8201	7609,71	1076896,74	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – полски култури (АК17)	0	458					-

Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – трайни насаждения (АК18)	225		215	934,05	919,82	723983,45	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство - зеленчуци (АК19)	195		184	2265,74	2235,76	957398,91	-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – ароматни и медицински култури (АК20)	55		54	383,84	356,52	191320,8	-
Поддържане на местообитанията на зимуващите видове гъски и Ливадния блатар в обработваеми земи с орнитологично значение							
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на зимуващи видове гъски на минимум 50 % от заявените по дейността площи (АК2)	746	728	680	150279,54	100875,83	7992228,65	-
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска (АК3)	34		31	10213,16	9431,35	942429,42	-
Прибиране на реколтата след 31 юли в площи с гнезда на ливадния блатар (АК4)	3		2	72,5	66,35	7293,85	-
Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение							
Поддържане на местообитанията на Царски орел и Египетски лешояд в обработваеми земи с орнитологично значение (АК5)	2	2	2	15,68	0	0	-
Контрол на почвената ерозия							
Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи (АК6)	177	1733	163	12191,45	11380,66	2829318,68	-
Затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения (АК7)	1619		1569	18002,24	17036,9	2651088,42	-
Изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди напречно на склона (АК8)	19		19	145,99	143,82	20420	-
Създаване и поддържане на буферни ивици (АК9)	1		1	33,51	33,35	1200,6	-
Поясно редуване на културите (АК10)	1		1	8,3	8,3	317,06	-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)							
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез косене (АКК1)	225	753	197,0	3 275,0	2 814,0	310 406,4	-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез паша (АКП1)	643		599	22764,8	19908,48	2263164,94	-

Мярка 10-Агроекология и климат - Кампания 2019	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ**	**подпомогната площ ха/ЖЕ**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Традиционни практики за сезонна паша на животните (пасторализъм)							

Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)(АК11)	440						-
Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) - при използване на най-малко две работни кучета (АК12)	10						-
Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени местни породи - едър рогат добитък и биволи (АК13)	730						-
Опазване на застрашени местни породи - овце и кози (АК14)	873						-
Опазване на застрашени местни породи - свине (АК15)	17						-
Опазване на застрашени местни породи - коне (АК16)	362						-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство							
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – полски култури (АК17)	0						-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – трайни насаждения (АК18)	223						-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство - зеленчуци (АК19)	194						-
Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство – ароматни и медицински култури (АК20)	53						-
Поддържане на местообитанията на зимуващите видове гъски и Ливадния блатар в обработваеми земи с орнитологично значение							
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на зимуващи видове гъски на минимум 50 % от заявените по дейността площи (АК2)	722						-
Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска (АК3)	33						-
Прибиране на реколтата след 31 юли в площи с гнезда на ливадния блатар (АК4)	2						-
Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение							
Поддържане на местообитанията на Царски орел и Египетски лешояд в обработваеми земи с орнитологично значение (АК5)	2						-
Контрол на почвената ерозия							
Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи (АК6)	170						-
Затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения (АК7)	1565						-
Изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди напречно на склона (АК8)	17						-
Създаване и поддържане на буферни ивици (АК9)	1						-

Поясно редуване на културите (АК10)	1						-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)							
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез косене (АКК1)	212						-
Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез паша (АКП1)	606						-

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2015	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**подпомогнати площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Плащания за преминаване към биологично земеделие за ха ИЗП							
Биологично растениевъдство в преход - за полски култури, включително фуражни (БРП1)	310	n/a	296	12818,76	12538,01	3487286,54	-
Биологично растениевъдство в преход - постоянно затревени площи (ливади и пасища) (БРП2)	201	n/a	191	9310,49	8224,09	1003450,87	-
Биологично растениевъдство в преход - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БРП3)	1097	n/a	1 041	8021,14	7565,28	5463291,7	-
Биологично растениевъдство в преход - ароматни и медицински растения (БРП4)	227	n/a	219	2945,65	2903,61	1477040,45	-
Биологично растениевъдство в преход - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БРП5)	106	n/a	96	548,16	532,67	289916,37	-
Биологично пчеларство в преход (БПП6)	406	n/a	393	54914	54378	1860707,8	-
Биологично животновъдство в преход - едри приживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖП7	13	n/a	11	1090,3	653,53	136082,14	-
Биологично животновъдство в преход - едри приживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖП8	8	n/a	6	946,95	468,44	54563,2	-
Биологично животновъдство в преход - дребни приживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖП9	15	n/a	12	478,4	337,6	26217,8	-
Плащания за поддържане на биологично земеделие за ха ИЗП							
Биологично растениевъдство - за полски култури, включително фуражни - БР10	23	n/a	23	786,85	782,89	124825,68	-
Биологично растениевъдство - постоянно затревени площи (ливади и пасища) - БР11	10	n/a	10	113,6	111,7	12337,92	-
Биологично растениевъдство - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БР12)	93	n/a	91	1008,68	980,27	528809,57	-
Биологично растениевъдство - ароматни и медицински растения (БР13)	24	n/a	23	267,69	267,42	102199,64	-

Биологично растениевъдство - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БР14)	13	n/a	12	54,82	53,51	8642,34	-
Биологично пчеларство (БП15)	41	n/a	40	8177	7777	194230	-
Биологично животновъдство - едри преживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖ16	2	n/a	2	225,81	170,93	12776,61	-
Биологично животновъдство- едри преживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖ17	-	n/a					-
Биологично животновъдство - дребни преживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖ18	7	n/a	4	317,91	271,94	24299,1	-

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2015	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**
Биологично растениевъдство	1 671	1592
Биологично животновъдство	43	33
Биологично пчеларство	446	432

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2016	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления ***	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**подпомогнати площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Плащания за преминаване към биологично земеделие за ха ИЗП							
Биологично растениевъдство в преход - за полски култури, включително фуражни (БРП1)	**612**	n/a	588	34165,54	33696,01	8675237,84	-
Биологично растениевъдство в преход - постоянно затревени площи (ливади и пасища) (БРП2)	**449**	n/a	424	19614,92	16697,07	1954550,2	-
Биологично растениевъдство в преход - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БРП3)	**2107**	n/a	2 028	15389,43	14375,52	10343289,11	-
Биологично растениевъдство в преход - ароматни и медицински растения (БРП4)	**432**	n/a	413	8938,03	8054,91	3906243,06	-
Биологично растениевъдство в преход - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БРП5)	**296**	n/a	280	1926,69	1814,24	1008519,98	-
Биологично пчеларство в преход (БПП6)	**910**	n/a	887	124731	68924	2388658,65	-
Биологично животновъдство в преход - едри преживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖП7	**22**	n/a	20	1435,11	1017,75	227904,58	-
Биологично животновъдство в преход - едри преживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖП8	**32**	n/a	30	2340,6	848,39	119953,6	-
Биологично животновъдство в преход - дребни преживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖП9	**42**	n/a	36	1405,23	918,26	98126,09	-
Плащания за поддържане на биологично земеделие за ха ИЗП							

Биологично растениевъдство - за полски култури, включително фуражни - БР10	**63**	n/a	61	1921,36	1879,55	308366,47	-
Биологично растениевъдство - постоянно затревени площи (ливади и пасища) - БР11	**36**	n/a	32	1038,11	1013,85	109631,66	-
Биологично растениевъдство - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БР12)	**251**	n/a	243	2518,93	2410,74	1251612,69	-
Биологично растениевъдство - ароматни и медицински растения (БР13)	**70**	n/a	68	1234,48	1223,13	485468,9	-
Биологично растениевъдство - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БР14)	**34**	n/a	33	129,72	126,97	49380,24	-
Биологично пчеларство (БП15)	**105**	n/a	105	17951	17320	432916	-
Биологично животновъдство - едри преживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖ16	**2**	n/a	2	273,94	170,25	13032,25	-
Биологично животновъдство- едри преживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖ17	**1**	n/a	1	28,81	13	819	-
Биологично животновъдство - дребни преживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖ18	**16**	n/a	14	1017,76	481,42	36125,1	-

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2016	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**
Биологично растениевъдство	3 261	3151
Биологично животновъдство	103	96
Биологично пчеларство	1010	991

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2017	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления ***	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**подпомогнати площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Плащания за преминаване към биологично земеделие за ха ИЗП							
Биологично растениевъдство в преход - за полски култури, включително фуражни (БРП1)	**433**	-	410	20 748,57	20 496,53	5 349 001,51	-
Биологично растениевъдство в преход - постоянно затревени площи (ливади и пасища) (БРП2)	**314**	-	290	12 211,11	11 007,89	1 197 964,07	-
Биологично растениевъдство в преход - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БРП3)	**1820**	-	1 748	12 826,64	12 025,35	8 073 826,54	-
Биологично растениевъдство в преход - ароматни и медицински растения (БРП4)	**356**	-	339	7 914,21	7 791,99	3 684 396,79	-
Биологично растениевъдство в преход - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БРП5)	**165**	-	158	1 064,12	1 035,81	498 559,32	-
Биологично пчеларство в преход (БПП6)	**96**	-	85	9 465,00	763,00	24 115,00	-

Биологично животновъдство в преход - едри приживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖП7	**7**	-	5	131,98	72,62	15 531,90	-
Биологично животновъдство в преход - едри приживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖП8	**16**	-	11	625,18	360,77	49 950,53	-
Биологично животновъдство в преход - дребни приживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖП9	**20**	-	10	426,12	263,10	31 690,88	-
Плащания за поддържане на биологично земеделие за ха ИЗП - Кампания 2017							
Биологично растениевъдство - за полски култури, включително фуражни - БР10	**279**	-	243	12 012,53	11 826,09	1 779 341,36	-
Биологично растениевъдство - постоянно затревени площи (ливади и пасища) - БР11	**169**	-	152	6 216,50	5 280,97	487 283,68	-
Биологично растениевъдство - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БР12)	**738**	-	574	5 018,90	4 891,59	2 435 394,41	-
Биологично растениевъдство - ароматни и медицински растения (БР13)	**180**	-	153	3 305,81	3 254,39	1 254 832,09	-
Биологично растениевъдство - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БР14)	**117**	-	103	716,05	671,04	249 043,47	-
Биологично пчеларство (БП15)	**976**	-	880	137 579,00	133 230,00	3 273 458,50	-
Биологично животновъдство - едри приживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖ16	**17**	-	13	1 284,91	771,37	55 314,64	-
Биологично животновъдство- едри приживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖ17	**20**	-	16	1 863,62	645,81	33 678,24	-
Биологично животновъдство - дребни приживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖ18	**35**	-	29	1 718,34	911,17	69 663,17	-

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2017	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**
Биологично растениевъдство	3 233	2965
Биологично животновъдство	103	89
Биологично пчеларство	1069	969

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2018	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления ***	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**подпомогнати площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Плащания за преминаване към биологично земеделие за ха ИЗП							
Биологично растениевъдство в преход - за полски култури, включително фуражни (БРП1)	**77**	-	69	1 766,97	1 748,77	1 660,98	-
Биологично растениевъдство в преход - постоянно затревени	**55**	-	45	563,53	500,71	0,00	-

площи (ливади и пасища) (БРП2)							
Биологично растениевъдство в преход - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БРП3)	**1112**	-	1049	6 461,43	5 997,08	3 583 948,03	-
Биологично растениевъдство в преход - ароматни и медицински растения (БРП4)	**178**	-	166	1 987,76	1 958,42	592 540,93	-
Биологично растениевъдство в преход - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БРП5)	**29**	-	27	142,02	139,50	1 391,50	-
Биологично пчеларство в преход (БПП6)	**23**	-	17	2 226,00	118,00	4 130,00	-
Биологично животновъдство в преход - едри преживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖП7	**2**	-	1	10,52	9,59	0,00	-
Биологично животновъдство в преход - едри преживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖП8	**1**	-	1	101,27	87,98	0,00	-
Биологично животновъдство в преход - дребни преживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖП9	**4**	-	3	133,12	29,70	3 330,60	-
Плащания за поддържане на биологично земеделие за ха ИЗП - Кампания 2018							
Биологично растениевъдство - за полски култури, включително фуражни - БР10	**517**	-	481	27 654	27 046	4 102 993	-
Биологично растениевъдство - постоянно затревени площи (ливади и пасища) - БР11	**380**	-	321	14 841	13 181	1 396 286	-
Биологично растениевъдство - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БР12)	**1276**	-	1199	10 672	10 069	5 327 709	-
Биологично растениевъдство - ароматни и медицински растения (БР13)	**308**	-	288	8 226	8 024	3 180 131	-
Биологично растениевъдство - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БР14)	**202**	-	186	1 730	1 682	666 012	-
Биологично пчеларство (БП15)	**931**	-	879	142 646	141 158	3 510 417	-
Биологично животновъдство - едри преживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖ16	**16**	-	16	1 812	1 345	81 263	-
Биологично животновъдство- едри преживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖ17	**29**	-	21	1 060	485	29 094	-
Биологично животновъдство - дребни преживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖ18	**44**	-	36	1 961	1 071	88 086	-

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2018	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**
Биологично растениевъдство	2 938	2800
Биологично животновъдство	84	82
Биологично пчеларство	952	945

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2019	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления ***	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**подпомогнати площ ха/ЖЕ/пчелни смейства**	**Изчислена сума (в евро)**	**платена сума (счетоводна инфо)**
Плащания за преминаване към биологично земеделие за ха ИЗП							
Биологично растениевъдство в преход - за полски култури, включително фуражни (БРП1)	**19**	-	-	-	-	-	-
Биологично растениевъдство в преход - постоянно затревени площи (ливади и пасища) (БРП2)	**8**	-	-	-	-	-	-
Биологично растениевъдство в преход - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БРП3)	**112**	-	-	-	-	-	-
Биологично растениевъдство в преход - ароматни и медицински растения (БРП4)	**14**	-	-	-	-	-	-
Биологично растениевъдство в преход - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БРП5)	**5**	-	-	-	-	-	-
Биологично пчеларство в преход (БПП6)	**0**	-	-	-	-	-	-
Биологично животновъдство в преход - едри преживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖП7	**1**	-	-	-	-	-	-
Биологично животновъдство в преход - едри преживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖП8	**0**	-	-	-	-	-	-
Биологично животновъдство в преход - дребни преживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖП9	**0**	-	-	-	-	-	-
Плащания за поддържане на биологично земеделие за ха ИЗП - Кампания 2019							
Биологично растениевъдство - за полски култури, включително фуражни - БР10	**529**	-	-	-	-	-	-
Биологично растениевъдство - постоянно затревени площи (ливади и пасища) - БР11	**381**	-	-	-	-	-	-
Биологично растениевъдство - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БР12)	**1963**	-	-	-	-	-	-
Биологично растениевъдство - ароматни и медицински растения (БР13)	**413**	-	-	-	-	-	-
Биологично растениевъдство - зеленчукови култури, включително култивирани гъби и картофи (БР14)	**190**	-	-	-	-	-	-
Биологично пчеларство (БП15)	**936**	-	-	-	-	-	-
Биологично животновъдство - едри преживни животни (говеда и биволи) за мляко - БЖ16	**16**	-	-	-	-	-	-
Биологично животновъдство- едри преживни животни (говеда и биволи) за месо - БЖ17	**29**	-	-	-	-	-	-
Биологично животновъдство - дребни преживни животни (овце и кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) - БЖ18	**46**	-	-	-	-	-	-

Мярка 11-Биологично земеделие - Кампания 2019	**бр. подадени заявления**	**бр. одобрени заявления**
Биологично растениевъдство	2 819	-
Биологично животновъдство	81	-
Биологично пчеларство	936	-

Наличните данни, показани по-горе, показват (Табл.12), че през площите за подпомагане по по Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) и 112 020,41 ха в Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение ОТ **Мярка 10-Агроекология и климатсе** увеличават в периода 2015-2018 г. Това е индикация за услията на МЗХГ за поддържане нивото на ПЗП с ВПС и грижата за разнообразието от видове в местообитания с ВПС.

ТАБЛ. 122. НАПРЕДЪК ПО ПОДПОМАГАНЕ НА ЗЕМИТЕ С ВПС по ПРСР 2014-2020. *Източник: МЗХГ*

Мярка		**Брой оторизирани заявления**	**Подпомогната площ ха/ЖЕ**	**Оторизирана сума (лева)**
Мярка 10-Агроекология и климат.	Кампания			
Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)	2015	488	13 997	3 267 484
	2016	708	20 652	4 717 670
	2017	801	24 510	5 474 812
	2018	747	22 722	5 033 391
Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение	2015	936	114 429	15 752 603
	2016	788	104 415	15 570 924
	2017	747	112 020	16 997 488
	2018	713	110374	17 488 669

В **мярка 11. Биологично земеделие** са финансирани 2 (две) подмерки на интервенция за постигане на набелязаните цели – 11.1 „Плащания за преминаване към биологично земеделие“ и 11.2 „Плащания за поддържане на биологично земеделие“.

Данните в Таблица 13 и 14 (по-долу) показват много добро изпълнение на заложените показатели за изпълнение на Мярка 11., а именно:

ТАБЛ. 13. ПЛАНИРАНИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020, *Източник: МЗХГ*

Мярка	**бр. родадени заявления**	**бр. одобрени заявления**	**бр. оторизирани заявления**	**заявена площ ха/ЖЕ**	**подпомогната площ ха/ЖЕ**	**оторизирана сума (лева)**
Мярка 11-Биологично земеделие. – Кампания 2015						
Подмярка 11.1 Плащания за преминаване към биологично земеделие за ха ИЗП	2116	2012	1867	36 160	33 223	26 987 218
Подмярка 11.2 Плащания за поддържане на биологично земеделие за ха ИЗП			170	2 775	2 639	1 971 683
Мярка 11-Биологично земеделие						

– Кампания 2016						
Подмярка 11.1 Плащания за **преминаване** към биологично земеделие за ха ИЗП	4235	4100	3 713	85 216	77 422	56 175 433
Подмярка 11.2 Плащания за **поддържане** на биологично земеделие за ха ИЗП			451	8 163	7 319	5 255 924
Мярка 11-Биологично земеделие – Кампания 2017						
Подмярка 11.1 Плащания за **преминаване** към биологично земеделие за ха ИЗП	4255	3806	2 285	55 948	53 054	37 013 587
Подмярка 11.2 Плащания за **поддържане** на биологично земеделие за ха ИЗП			1 736	32 137	28 252	18 850 019
Мярка 11-Биологично земеделие – Кампания 2018						
Подмярка 11.1 Плащания за **преминаване** към биологично земеделие за ха ИЗП	3848	3706	-	-	10 472	8 188 939
Подмярка 11.2 Плащания за **поддържане** на биологично земеделие за ха ИЗП			-	-	62 902	35 951 498
ОБЩО (в лева)						**190 394 301**

ТАБЛ. 14. *ПЛАНИРАНИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА МЯРКА 11. БИОЛОГИЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020,* Източник: МЗХГ – ПРСР 2014-2020

Наименование на мярката	**Име на показателя**	**Планирана стойност към 2020 г.**
M11 — Биологично земеделие (член 29)	Площ (хектар) — преминаване към биологично земеделие (11.1)	23 000
M11 — Биологично земеделие (член 29)	Площ (хектар — поддържане на биологично земеделие (11.2)	23 000
M11 — Биологично земеделие (член 29)	Общо публични разходи (в евро)	151 593 438

Тенденциите от данните в Табл.13 и 14 показват преизпълнение на планираните 46 000 ха биологични площи до 2020 г., като към края на 2018 те достигат 73 374 ха. Очевидно е завършването на преходния период на значителна част от площите в страната и тяхното пълно сертифициране като биологични, което ще изисква по-висок финансов ресурс за удовлетворяване на плащанията за **поддържане** на биологично земеделие за ха ИЗП.

НАЦИОНАЛНА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА НАТУРА 2000 – СЪСТОЯНИЕ В РЕЗУЛТАТ НА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

Финансовата подкрепа за изпълнението и управлението на дейностите по НАТУРА 2000 (Актуализирана НПРД за Натура 2000, 2019) за периода 2007-2013 г. от бюджета на ЕС съгласно член 8 на Директивата за местообитанията, определя финансова рамка, свързана с финансиране от съществуващите инструменти, а именно: Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейски фонд за рибарство, Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд, Кохезионен фонд, Европейски финансов инструмент за политика по околна среда LIFE+ и Седма рамкова програма. Дейностите по НАТУРА 2000 според разпоредбите на финансовия инструмент са съфинансирани и от България като държава-членка на ЕС. Повечето от инструментите, използвани за целите на НАТУРА 2000 през периода 2007-2013г., са управлявани на национално ниво чрез съответните оперативни програми. Програмите, които съдържат директно насочени към НАТУРА 2000 мерки, са: ОП „Околна среда 2007-2013г.“, ОП „Развитие на сектор рибарство“ и Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г. В този смисъл, дейностите по НАТУРА 2000 са финансирани основно от ЕФРР, ЕЗФРСР и ЕФР (информацията за степента на използване на средствата, отпускани по тези програми, е представена в обобщен вид в таблиците по-долу). Освен тези основни инструменти, през периода 2007-2013 са използвани средства от програмата LIFE+, Седма рамкова програма, програмите за трансгранично сътрудничество, които съдържат насочен към екологията приоритет. Отношение към дейностите, свързани с НАТУРА 2000, имат и проекти, реализирани по ОП “Регионално развитие“ и ОП „Административен капацитет“, въпреки че е трудно да бъдат предоставени точни данни каква част от проектните бюджети на изпълняваните през периода интервенции са използвани за целите на НАТУРА 2000. Освен съфинансирането на дейностите чрез ЕФРР, ЕЗФРСР, ЕСФ, ЕФР, LIFE+ и FP7, през програмния период са използвани и други чуждестранни и национални инструменти, като Българо-швейцарска програма за сътрудничество, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежка програма, финансиране по линия на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда, Националния доверителен екофонд, Фонд„Научни изследвания“ както и форми на публично-частно партньорство.

В контекста на възприетия от Комисията нов подход за планиране на финансовите ресурси за целите на НАТУРА 2020 (Актуализирана НПРД за Натура 2000, 2019) през програмен период 2014-2020 г., средствата за управление и изпълнение на дейностите по НАТУРА 2000 са интегрирани по- всеобхватно в националните оперативни програми: Програма за развитие на селските райони 2014-2020 (ПРСР), Програма за морско дело и рибарство (ПМДР), ОП „Околна среда” 2014-2020 (ОПОС), ОП „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 (ОПИК), ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” (ОПТТИ), ОП „Региони в растеж” (ОПРР), ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” (ОПНОИР), ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 (ОПРЧР) и ОП „Добро управление” (ОПДУ). Както и през предходния период, програмите съдържащи мерки директно насочени към НАТУРА 2000 са ПРСР, ОПОС и ПМДР, но по-таргетирана към целите на НАТУРА 2000 е и финансовата подкрепа по линия на ОПИК, ОПТТИ и ОПРР.

Финансирането в рамките на ПРСР в настоящия програмен период по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони е от съществено значение за подпомагане на земеделските производители в дейностите по устойчиво управление на мрежата НАТУРА 2000 (Актуализирана НПРД за Натура 2000, 2019). **Мярка 12 - „Плащания за Натура 2000 и Рамковата директива за водите”** от ПРСР осигурявадиректно

подпомагане на земеделски стопани, които стопанисват земеделски земи, включително ливади и пасища от горски територии в обхвата на защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие. Компесаторното плащане е за извършените разходи и претърпени загуби от спазване на забраните и ограниченията за извършване на земеделска дейност, съгласно заповедите за обявяване на съответните защитени зони. Допълнително ПРСР през периода 2014-2020 осигурява по-интегрирана подкрепа за инвестиции в иновации и околна среда, включително при отчитане на специфичните нужди на териториите по НАТУРА 2000, както и смекчаване и адаптиране на последиците от изменението на климата.

Възможностите за финансиране на дейностите по НАТУРА 2000 от **Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) за периода 2014-2020 чрез ПМДР** са насочни към опазване на биоразнообразието в морските и крайбрежни зони, като се обръща по-голямо внимание на достъпа до финансиране и цялостната атрактивност на мерките, които в България са по-слабо пулярни и почти неизползвани през периода 2007–2013 г. ПМДР осигурява възможности за финансиране, насочени към устойчиво управление на морските екосистеми и на екосистемите, свързани с аквакултурите, подкрепа за управлението, възстановяването и наблюдението на зоните НАТУРА 2000, включително чрез насърчаване участието на рибарите и други ключови участници в тези дейности, както и прилагане на методи за производство на аквакултури, съвместими с опазването на НАТУРА 2000.

Кохезионният и Структурните фондове на ЕС чрез подкрепата, предоставяна по линия на ОПОС, ОПИК, ОПТТИ и ОПРР предоставят по - широк кръг от мерки, свързани с ефективното управление на НАТУРА 2000. Тези програми подпомагат изпълнението на мерки за разработване и изпълнение на планове за управление на НАТУРА 2000, подобряване на базата от познания, изграждане на капацитет на органите за управление, инвестиции в зелена инфраструктура, устойчив туризъм, както и подкрепа за внедряване на енергийно ефективни мерки и дейности за постигане на ресурсна ефективност, които имат пряко отношение към дейностите по НАТУРА 2000.

В контекста на подкрепата на ЕС за преминаване към нисковъглеродна и екологично устойчива икономика при ефективно използване на ресурсите, **ОПНОИР и ОПРЧР** предоставят възможности чрез реформа на системите за образование и обучение, адаптиране и усъвършенстване на уменията, повишаване на квалификацията на работната сила, както и създаване на нови работни места в сектори, свързани с околната среда и енергетиката, които могат да подкрепят изграждането на квалифицирани кадри за НАТУРА 2000.

Друг ключов инструмент за насърчаване на дейностите по НАТУРА 2000 продължава да е инструмента **LIFE+**, по който се предоставя подкрепа за изграждане на партньорства между ключови сектори, участващи в управлението на НАТУРА 2000, както и за формиране на общо разбиране за собственост на местно ниво. Инструментът продължава да изпълнява ролята на катализатор за насърчаване на практическите решения при управление и възстановяване на НАТУРА 2000. През настоящия програмен период продължават да се използват и възможностите за финансиране по програмите за трансгранично сътрудничество, както и Българо-швейцарската програма за сътрудничество, Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежката програма, финансирането по линия на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда, както и различни форми на публично-частно партньорство.

Информация за степента на използване на средствата, достъпни по отделните програми и инструменти, е представена в обобщен вид в таблиците по-долу (Актуализирана НПРД за Натура 2000, 2019).

Таблица 15. **Финансови средства, отпускани от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)/ Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г. и Програма за развитие на селските райони 2014-2020**

ФОНД	Линия на обезпечаване	Ниво на използване на средствата* (MB)
ЕЗФРСР	213 Плащания по НАТУРА 2000 Мярка 12 „Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите”	6 238 980, 51 Евро 53 246 074 Евро
	224 Плащания по НАТУРА 2000 за гори Мярка 13 - „Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“	НП 105 382 167 Евро
	214 Агро-екологични плащания	50 9414771,45 Евро
	Мярка 10 „Агроекология и климат”	154 446 823 Евро
	225 Плащания за екологични дейности в горското стопанство	НП
Други свързани (национални/регионални) схеми за плащане за територията на защитените зони от НАТУРА 2000		Мярка 123 "Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти" –304 282 306 евро Мярка 226 "Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности"- 10 278 682,07 евро Мярка 313 "Насърчаване на туристическите дейности"-24 949 949, 09 евро Мярка 321 "Основни услуги за населението и икономиката в селските райони" - 701 643 234,2евро Мярка 611 "Доплащания към директните плащания"- 154 211 328 евро Мярка 4 „Инвестиции в материални активи” – 470 099 915 Евро;

	Мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони" – 453 667 980 Евро; Мярка 8 „Инвестиции в развитието на горските площи и подобряване на жизнеспособността на горите" – 438 398 Евро Мярка 11 „Биологично земеделие" – 113 695 079 Евро Мярка 15 „Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите" – 0 Евро Мярка 19 „Водено от общностите местно развитие" (2014 – 2020 г.) – 0 Евро

Резюме на ключовите, свързани с НАТУРА 2000 мерки, в рамките на фонда:

За периода 2011-2012 г. включително са подадени 6110 заявление по мярка 213 като 5878 са одобрени за финансиране с общ размер на публичните разходи от 6 238 980, 51 евро от тях 98,39 % (6 138694,16 евро) са разплатени към 01.11.2013 г. **Мярка 213 „НАТУРА 2000 за земеделски земи"** стартира през 2011 година. Към февруари 2013 г. в страната по мярка 213 НАТУРА 2000 се подпомагат 102 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици. В девет от защитените зони от НАТУРА 2000 няма забрана за извършване на земеделска дейност и затова, компенсаторни плащания за земеделски земи са възможни в 93 от тях с обща площ на физическите блокове 1 571 637,66 ха (14,16 % от площта на страната и 65% от общата площ на защитените зони от НАТУРА 2000). Площите, заявени за подпомагане през 2013 г. по мярка 213, са **общо 214 585,97 ха**, което представлява 67% от обработваемите земи, допустими за подпомагане в 93-те защитени зони от НАТУРА 2000, 43 % от пасищата, мерите и ливадите и 11 % от трайните насаждения.

Мярка 214 „Агроекологични плащания" е другата значима за опазване на биологичното разнообразие мярка. Тя стартира през 2008 г. Прилагането на агроекологични дейности в земеделските стопанства се подпомага за постигане на следните цели:

1. Увеличаване на разбирането и знанията на земеделските стопани за въздействието, положително и отрицателно, на селскостопанските практики върху околната среда, особено по отношение на управлението на почвите и водите и опазване на биологичното разнообразие;
2. Поощряване на използването на екологичното планиране в практиките за управление на земеделските стопанства чрез въвеждането на многогодишен план за управление на хранителните вещества и план за сеитбообращение;
3. Подкрепа за развитието на биологичното земеделие като екологосъобразен метод за селскостопанско производство, който е и икономически изгоден;
4. Съхраняване на генетичното разнообразие чрез подкрепа за опазването на застрашени

от изчезване местни породи, важни за селското стопанство, и традиционни сортове от земеделски култури, особено когато те предоставят допълнителни екологични ползи за обществото;

5. Запазване на биологичното разнообразие чрез насърчаване на опазването на обработваеми земи с висока природна стойност, които са застрашени в случай на промяна на начина на земеползване, интензификация на производството и/или изоставяне на земеделските земи, включително и чрез подкрепа за традиционните животновъдни практики в определени територии;
6. Поддържане и възстановяване на традиционния селскостопански ландшафт и характеристики на ландшафта, които имат културна, природна или екологична стойност, особено по отношение на биологичното разнообразие;
7. Запазване на почвените и водните ресурси, включително в районите, в които почвите са засегнати от силна ерозия или са застрашени от загуба на хранителни вещества или от други форми на замърсяване от селскостопански източници;
8. Подпомагане на земеделските стопани, които доброволно поемат задължение да управляват земеделски земи в защитените зони от НАТУРА 2000 в съответствие с целите и изискванията на Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици.

По време на изпълнението на тази мярка за периода 2008-2012 г. по нея са постъпили 9292 заявления, като 8084 от тях са били одобрени с обща стойност на публичните разходи 50 941471,45 евро. От тях 98,56% (50207 988, 59 евро) са разплатени към 01.11.2013 г.[1]

Площта за 2012 г. на парцелите по всички направления на мярка 214 „Агроекологични плащания" е 145 978,56 ха, заявени от 2043 кандидата. За първи път България определя обхвата на земите с висока природна стойност за целите на подпомагането по мярка 214 „Агроекологични плащания" от ПРСР 2007-2013 г. през 2007 г.. При изключване на храстите и затревените територии физическите блокове със земеделски площи с висока природна стойност, съгласно СИЗП (система за идентифициране на земеделските парцели) са 1 726 620,5 ха през 2012 г. През 2013 г. размерът им намалява до 1 694 834,1 ха в СИЗП, като само 62 % от тях са допустими за подпомагане. По направление ВПС на мярка 214 през 2012 г. са заявени за подпомагане-32 329,38 ха от 823-ма кандидати. Постоянно затревените площи, повечето от които са полу-естествени, през 2012 г. заемат 32,1 %[2]-от използваната земеделска площ в България. Полу-естествените тревни площи са една от най-ценните екосистеми в селскостопанския ландшафт. Те са резултат от многогодишните земеделски практики на използване на затревените площи за паша, за сено, или за комбинирано използване. Тези полу-естествените местообитания в България са подложени на натиск водещ до намаляване на биоразнообразието в тях.

Мерки с ефект върху защитените зони от НАТУРА 2000, но не свързани с директна инвестиция в тях, са и тези за развитие на туризма, добавянето на стойност към земеделските и горски продукти и насърчаването на развитието на икономиката в селските райони (**Мярка 123** "Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти" с общо договорирани публични разходи за периода 2007-01.11.2013 в размер на 304 282 306 евро и реално разплатени 95307771,44 евро; **Мярка 313** "Насърчаване на туристическите дейности", по която за указания период са сключени договори за публични разходи в размер 24949949,09 евро от които изплатени към 01.11.2013 г. 1187978,67 евро и **Мярка 321** "Основни услуги за населението и икономиката в

селските райони", където към 01.11.2013 г. размерът на договорените публични разходи е 701 643 234,2 евро, от които разплатени 356 827 692, 1евро). От значение за развитието на екологичната мрежа е и **Мярка 226** "Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности", където договорираните публични средства са 10278682,07 евро а разплатените към 01.11.2013 г. са в размер на 3700856,20 евро. Размерът на доплащанията към директни плащания към 01.11.2013 г. по **Мярка 611** "Доплащания към директните плащания" е 154211328 евро.

Общият размер на публичните разходи по всички описани в този раздел мерки за периода 2007-01.11.2013 г. възлиза на 1 252 558 933 евро.[i]

В таблица 15 по-горе са представени данни за договорените средства от бюджета на ЕЗФРСР към 31.05.2019 г. по отделните, свързани с НАТУРА 2000, мерки на ПРСР в настоящия програмен период (като отчетените средства за изпълнение на Мярка 8 се отнасят за преходните договори по Мярка 223 от ПРСР 2007-2013).

---

1 http://prsr.government.bg/

2 Бансик 2012, бр.197/октомври 2012 г.

Мярка 12 „Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите" от ПРСР 2014-2020 предоставя подкрепа на фермери със земи в обхвата на защитените зони от НАТУРА 2000, които спазват забраните и ограниченията за съответната защитена зона. Подпомагат се земеделски стопани, които стопанисват земеделски земи, включително ливади и пасища от горски територии, в обхвата на защитени зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие и за които има издадени заповеди за тяхното обявяване. Подпомагането по тази мярка се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя. Право на подпомагане имат земеделски стопани, заявили минимален размер на ползваната площ за подпомагане от 0.3 ха, при минимален размер на парцела от 0.1 ха. За заявените площи се спазват условията за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние. Забраните, за които се предоставят компенсаторни плащания са:

1. Забрана за премахване на характеристиките на ландшафта (синори, единични и група дървета), при ползването на земеделски земи като такива;
2. Забрана за косене на ливадите: до 1 юли; от периферията към центъра, с бързодвижеща се техника и преди 15 юли; от периферията към центъра, преди 15 юни.
3. Забрана за използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
4. Забрана за използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.

Забраните са комбинират в следните групи:

А – забрани, важащи за постоянни пасища по т. 1, 2 и 4; В – забрани, важащи за обработваеми земи по т. 1 и 3; С – забрани, важащи за трайни насаждения по т. 1 и 3.

Темпът на усвояване на средствата по Мярка 12 е равномерен, като годишно по нея се подпомагат сходен брой бенефициенти - около 11 500 земеделски стопани. През 2018 година

са постъпили общо 11 594 заявления за подпомагане по мярката със заявена площ 404 937 хектара, като към 31.05.2019 г. реално са изплатени 69 136 061 Евро или 66 % от общия бюджет на мярката по линия на ЕЗФРСР.

Мярка 13 „Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“ стартира през 2017 г., когато е осъществен прием на заявления по прилаганите две подмерки - 13.1 „Компенсационни плащания в планински райони" и 13.2 "Компенсационни плащания за други райони, засегнати от значителни природни ограничения". Към 31.05.2019 г. по мярката са изплатени общо 138 713 460 Евро, с което е постигнато усвояване на 67 % от общия бюджет на мярката, осигурен от ЕЗФРСР.

Мярка 10 „Агроекология и климат“ стартира през 2015 г., като предоставя финансова подкрепа в следните направления:

- ✓ Възстановяване и поддържане на постоянно затревени площи с висока природна стойност;
- ✓ Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение; контрол на почвената ерозия;
- ✓ Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)
- ✓ Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство и опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство.

През 2017 г. по тази мярка са постъпили общо 6 112 заявления за подпомагане, най- голям брой от които са по направление „Контрол на почвената ерозия“ – 30,9 % и направление „Опазване на застрашени от изчезване местни породи“ – 26,6 %. Стойността на реално изплатените средства към 31.05.2019 г. е 107 725 741 евро или 64 % от общия бюджет на мярката от ЕЗФРСР.

ОСП за периода 2014-2020 г. предвижда подобряване на екологичните параметри на земеделските земи чрез въвеждането на задължителен компонент „екологизиране“ на директните плащания. С тази цел се прилага **Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания)**. Земеделските стопани, които имат право да получат плащане по схемата трябва да спазват практики за диверсификация на културите, запазване на постоянно затревените площи и поддържане на екологично насочените площи. За кампания 2017 схемата е с бюджет от 465 424 953 лева. Към 30 юни 2018 г. са оторизирани плащания в размер на 452 987 432 лева, което е над 97,3% от бюджета на мярката. Плащането на единица площ е 124,01 лева/ха.

Мерки с ефект върху защитените зони от мрежата НАТУРА 2000, но не свързани с директна инвестиция в тях, са и **Мярка 11 „Биологично земеделие“.** Подпомагането се предоставя в три направления - биологично растениевъдство, биологично пчеларство и биологично животновъдство. През 2017 г. на база резултати от прилагането на мярката се приемат нови заявления за подпомагане на биологични производители за дейностите и направленията по подмярка „Плащания за поддържане на биологично земеделие“. Заявяване на постоянно затревени площи в тези заявления се допуска само от земеделски стопани, които заявяват за подпомагане животни за дейности от направление „Биологично животновъдство“. За кампания 2017 по Мярка 11 са подадени 4 401 заявления за подпомагане, най-голям брой от които са по направлението „Биологично растениевъдство“ (73,4% от всички заявления).Реално изплатените средства по Мярка 11 на ПРСР към 31.05.2019 г. са 63 089 670 евро.

Мерки с принос към управлението и изпълнението на дейностите по НАТУРА 2000 са и Мярка 4 „Инвестиции в материални активи”, по която която към 31.05.2019 г. са

изплатени 186 189 571 евро – средства от ЕЗФРСР, **Мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони"**, по която към размерът на изплатените средства е 72 147 535 евро, **Мярка 8 „Инвестиции в развитието на горските площи и подобряване на жизнеспособността на горите"** с реално изплатени към 31.05.2019 г. средства в размер на 438 398 евро, и **Мярка 15 „Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите"**, по която към края на месец май 2019 г. все още няма договорени и изплатени средства. Мярка 19 „Водено от общностите местно развитие" (2014 – 2020 г.) през настоящия програмен период таргетира ОПОС, като местните инициативни групи, включили в стратегията си нази програма, са задължени да изпълняват консервационни мерки от НПРД, насочени към подобряване на състоянието на видовете от Натура 2000. Към настоящия момент все още няма сключени договори с бенефициенти по стратегиите.

Научени уроци и отчетени трудности (Актуализирана НПРД за Натура 2000, 2019)**:**

Анализът на прилагането на посочените мерки, представен в годишните доклади за изпълнение на ПРСР 2007-2013 г. показва, че в резултат от прилагането на Мярка 213 на база подадени заявления към 2011 г., за индикатора брой подпомогнати стопанства-изпълнението е 49 %.-През-2011-г.-значително-се-увеличават разплатените средства по мярка 214, като е налице увеличение над 6 пъти спрямо 2010 г. През 2011 г. са платени на земеделските стопани 76 % от публичните средства по мярка 214 за целия програмен период. Това се дължи на ускореното разглеждане на заявленията и извършване на плащания по кампания 2011 г. преди 31.12.2011 г., както и на променените нива на плащане. Също така следва да се отчете взаимното влияние между Мярка 214 и гарантирания бюджет за преход към биологично земеделие по мярка 121. Изводите в тази насока извеждат на преден план ползите и научените-уроци от предприетите мерки за подобряване на административния капацитет и опростяването на процедурите по разглеждане на заявленията и извършване на плащанията, прилагането на модел за взаимна обвързаност на интервенциите, подкрепени по отделните приоритетни оси на ПРСР, както и необходимостта от точно фокусиране на подкрепата към конкретните нужди и ограничения, установени в процеса на предварително планиране на интервенциите по прилаганите мерки. Значителен напредък се отчита и в изпълнението на мерките за НАТУРА 2020 по линия на ПРСР през настоящия програмен период 2014-2020. За първи път в отделни мярка са предвидени компенсаторни плащания за земеделските стопани, които стопанисват земеделски земи в териториите от мрежата НАТУРА 2000, като към 31.05.2019 г. по новата Мярка 12 „Плащания по НАТУРА 2000" и Рамковата директива за водите" е постигнато усвояване от 66 % спрямо общия бюджет на мярката. Висок напредък е налице и в усвояването на наличните финансови ресурси по останалите мерки на ПРСР 2014-2020, имащи пряко отношение към дейностите по НАТУРА 2020. Това показва, че е налице засилване на ролята и значението на финансирането по линия на ПРСР чрез ЕЗФРСР през настоящия програмен период за изпълнение на целите за устойчиво управление и развитие на мрежата НАТУРА 2020 в България.

ИЗВОДИ ЗА УСВОЯВАНЕТО НА СРЕДСТВАТА ПО МЕРКИТЕ ОТ СТЪЛБ 2 НА ПРСР 2014-2020:

- **Мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“** трябва да се предвиди и в следващия програмен период, поради значителната й важност за земеделсктите производители, работещи в направления, опазващи околната среда и климата, т.е. Биологично земеделие, Агроекология и климат, Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) и Тематичната подпрограма за малки стопанства, По подмярката се предоставят 6 типа консултантски пакети, два от които са насочени към една от стратегическите цели на биоикономиката - опазване на околната среда и адаптиране на земеделското производство към климатичните промени. Консултациите по НПДИК включват: възможности за използване на растителни остатъци и заплахите от паленето на стърнищата; подобряване на съхранението и прилагането на оборски тор; нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор (компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия и т.н.), с което отговарят на целите на кръговата икономика. Консултациите са жизнено-важни за стопаните, проявяващи най-голям интерес към прилагането на селскостопански практики от полза за климата и околната среда, политиката за водите, информация и съвети относно мерки за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, биологичното разнообразие и опазването на водите и същността и характеристиките на системата за кръстосано съответствие.
- Особенно важно е не само продължаването на подпомагането на „чувствителни сектори” („Плодове и зеленчуци“, „Животновъдство“, „Етерично-маслени култури“) в рамките на **Мярка 4. Инвестиции в материални активи**, *Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства*“. Трябва да продължи приоритизирането на проекти, предвиждащи инвестиции в земеделски стопанства, които се изпълняват от млади земеделски стопани (напр. в 4.1, от договорени 1480 договора за 694 381 064 евро, 360 проекта са на млади фермери под 40 г. възраст), а от 1480 договора, проектите с инвестиции в стопанства изпълняващи ангажименти по мярка „Биологично земеделие” са 431. Подпомагането на инвестициите във био-фермите ще доведе до създаване на критична маса от професионални био-производители, способни да произвеждат по-големи обеми качествена био-продукция. Подобно продължаване на подкрепата за икономически дейности трябва да се продължи и чрез *Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“.* От сключените до края на 2017 г. по подмярката 193 договора за подпомагане, с договорена субсидия в размер на 285 540 039 лева, в 136 от сключените договори (70% от всички договори) за предоставяне на финансова помощ са предвидени инвестиционни разходи, свързани с **повишаване на енергийната ефективност** в стопанството или предприятието. С 64 земеделски стопани (33%) са сключени договори за инвестиции, свързани с преработка на произведена в техните стопанства собствена суровина. Общо **35 (18%) са сключените договори**, при които се предвижда **преработка на биологични суровини и производство на биологични крайни продукти**, което се очаква да доведе до повишаваща се сигурност в изкупуване на обемите българска био-продукция (като суровина) и стимулиране увеличаването на площите и броя на био-производителите, а от своя страна това означава опазване на компонентите на околната среда и климата.
- Настоящото подпомагане по **Мярка 6. Развитие на стопанства и предприятия** и по-специално ***6.1 Стартова помощ за млади земеделски стопани*** трябва да продължи. Тенденциите сочат, младите фермери проявяват нарастващ интерес към програмата,

което доведжда до изпълнение на нейните цели, а именно насърчаване на заетостта в селските райони и адресиране на продължаващия проблем със застаряване на фермерите в сектора. Трябва да се обърне особенно внимание на продължаване финансовото стимулиране на тези млади фермери, избиращи проекти в областта на **биологичното производство**, каквато е тенденцията показана в приема по мярката през 2019 г. (от договорираните 880 проекта – **654 са в биопроизводство)** Така, ще се допълни подпомагането по Мярка 11 Биологично земеделие и съответното прогресивно нарастване на биологичните площи, което ще доведе до ‚ефект на мащаба', т.е. повече площи ще бъдат обработвани чрез доказани, регламентирани и проследяеми екологосъобразни практики за опазване на околната среда и климата.

- Разрезът на усвояването на средствата в **Мярка 10 Агроекология и Климат** показва устойчив интерес на фермерите към прилагане на направленията, свързани с Биологичното земеделие, Сеитбообращение за опазване на почвите и водите, Контрол на почвената ерозия. Тези направления имат и ще продължат да имат най-широк ефект по отношение опазване на почвите от деградационните процеси на ерозия и изчерпване на органичното вещество, възстановяване баланса на хранителните вещества в почвата и намаляване натоварването на водите с нитрати, фосфати и други, и затова трябва да бъдат стимулирани и в следващия програмен период.
- Направления като Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство (към които фермерите проявяват най-голям интерес), Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство (Научните институти в системата на Селскостопанска Академия на МЗХГ имат готовност да предоставят на фермерите тези сортове), Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение и Възстановяване и поддържане на затревени площи с ВПС също трябва да бъдат подкрепяни, заради тяхното безспорно значение за опазване на генетичното разнообразие и реакцията на земеделието на климатичните промени. Но трябва да се преосмисли ставката на единица площ и значителния финансов ресурс, които те черпят, както и съотношението му към горепосочените направления Биологичното земеделие, Сеитбообращение за опазване на почвите и водите, Контрол на почвената ерозия, които привличат повече като брой фермери и имат по-висок мултипликационен ефект (ефект на мащаба) от дейностите в тях върху околната среда и климата (а не само върху биологичното разнообразие).
- По отношение на дейностите в направление Контрол на почвената ерозия, трябва да продължи стимулирането на дейности като Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи (АК6) и Затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения (АК7), които имат най-висок ефект за задържане на почвата и потенциалните замърсители в нея като нитрати, фосфати, хербицидни средства, прихващане на въглеродни емисии, подобряване на баланса на хранителните вещества и стимулиране на почвеното биоразннобразие, и т.н.
- Същевременно с високия интерес на фермерите към тези две дейности, трябв ада се помисли и за стимулиране на техния интерес към дейности като съществуващите Изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди напречно на склона (АК8) и Създаване и поддържане на буферни ивици (АК9), чрез например по-висока ставка на единица площ (ха). Това се налага, за да се адресира тенденцията за увеличване на площите със средна и висока интензивност на земеползване (измерена в разходи за ПРЗ, торове и енергия) в стопанствата.
- Финансовото подпомагане на дейности като Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) - чрез паша (АКП1) също трябва да

продължи с цел опазване на ценни пасища и ливади, и поддържане качествена база за животновъдството, както и прихващане на въглеродните и азотни емисии.

- Тук би могло да се предложи и включването на поемане на доброволни ангажименти от фермерите за дейности за прилагане на Интегрирано земеделие (регламентирано в страната с Наредба на МЗХ от 2007 г.), продукцията от което да се сертифицира и по международните стандарти на Global GAP (Good Agricultural Practice) и Europe GAP.
- Всички гореописани комбинации от дейности трябва да се запази като цяло и през новия програмен период като най-комплексни и адресиращи най-комплексно въпросите на околната среда и климата. Това може да се заложи като доброволни ангажименти в Стълб 2 или да се помисли за тяхното включване в новите еко-схеми.
- В **Мярка 11. Биологично земеделие** са финансирани 2 (две) подмерки на интервенция за постигане на набелязаните цели – 11.1 „Плащания за преминаване към биологично земеделие“ и 11.2 „Плащания за поддържане на биологично земеделие“. Като единственото и най-всеобхватно законодателно регламентирано еколосъобразно производство на ниво ЕС, данните за нашата страна показват една значително висока заинтересованост от поемане на доброволни ангажименти за практикуване на биологично производство на по-големи площи и в по-големи обеми по всички направления в Мярката. Поетите ангажименти пред ЕК за площите в преминаване (преход) към биологично земеделие (подмярка 11.1) показват много добро изпълнение - от заложени 23 000 ха за подпомагане, подпомогнатите към края на 2017 г. са 52 849 ха и 10 472 ха в края на 2018 г., а относно площите (сертифицирани) за поддържане на биологично земеделие (подмярка 11.2), от заложените 23 000 ха за подпомагане, подпомогнатите към края на 2017 г. са 28 059 ха., но 62 902 ха в края на 2018 г. Финансовият ресурс за следващия програмен период за мярката трябва да бъде добре обмислен предвид а) значителният интерес на фермерите към мярката и б) излизането на площите от такива в преход към напълно сертифицирани, което изисква и повече финансови средства на единица площ (ха). Анализът на отделните направления в Мярка 11 показва устойчив интерес на производителите към Биологично растениевъдство - трайни насаждения, лозя и маслодайна роза (БР12), Биологично растениевъдство - за полски култури, включително фуражни - БР10, Биологично растениевъдство - ароматни и медицински растения (БР13) и Биологично пчеларство (БП15). Затова, финансовото подпомагане на тези направления трябва да продължи и през новия програмен период.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. БАЗОВА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОСП 2014-2020 И УСЛОВИЯ ЗА ДОПУСТИМОСТ

Г.1 Описание на мерките по Стълб 1 „Компесаторни плащания“ и Стълб 2 мерките в ПРСР 2014-2020, свързани пряко с околна среда и земеделието

Една от целите на новата ОСП е подобряването на екологичните параметри на земеделските земи чрез въвеждането на задължителен компонент „екологизиране“ на компесаторните плащания, които ще подкрепят селскостопанските практики, благоприятни за климата и околната среда. Приносът на земеделието в поддържането на екологичния баланс на територията на България ще се извършва чрез прилагането на т. нар. „зелени компесаторни плащания“.

Бюджетът, определен за зелени плащания, е в размер на 30% от тавана за компесаторни плащания. Зелените плащания ще бъдат прилагани от кампания 2015.

Земеделските стопани, които имат право да получат плащане по СЕПП, трябва да спазват в рамките на всички свои хектари, отговарящи на условията за подпомагане, селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда. За целите на екологизирането тези практики могат да бъдат диверсификация на културите, запазване на постоянно затревените площи и поддържане на екологично насочените площи.

4.1. Диверсификация на културите - включва изискване за отглеждане на няколко различни култури в стопанството с цел избягване на монокултурното производство. Прилага се при стопанства с размер на обработваемата земя над 10 хектара.

- Стопанства с обработваема земя между 10 ха и 30 ха трябва да отглеждат поне 2 култури, като основната култура да не заема повече от 75% от общата обработваема площ;
- Стопанства с обработваема земя над 30 ха следва да имат поне 3 култури. Основната култура не следва да бъде на повече от 75% от обработваемата площ. Двете основни култури не трябва да заемат повече от 95% от обработваемата земя.

За целите на диверсификацията „култура“ означава всяко едно от следните определения:

- Различните родове, определени в ботаническата класификация на културите;
- Култура, от който и да е от видовете при Brassicaceae (Кръстоцветни/Зелеви), Solanaceae (Картофови) и Cucurbitaceae (Тиквови);
- Земя, оставена под угар (без производство);
- Треви и други тревни фуражи;

Изключения от изискването за диверсификация на културите:

- Когато повече от 75 % от обработваемата земя е оставена под угар или се използва за производство на трева и тревни фуражи, при условие че оставащата обработваема земя не надхвърля 30 хектара;
- Когато повече от 75 % от отговарящата на условията за подпомагане земеделска площ е постоянно затревена площ или под вода през значителна част от цикъла за отглеждане на културите, при условие че оставащата обработваема земя не надхвърля 30 хектара.

Изчисляване на дяловете на различните култури за целите на диверсификацията:

Съобразно националната специфика и традиционните практики при отглеждането на различните видове култури и с оглед на спазване на изискването за наличието на всички заявени култури, за целите на диверсификацията е определен период на проверка – от 15 май до 15 юли на годината на кандидатстване.

4.2.Поддържане на съществуващи постоянно затревени площи

Държавата има задължение да определи екологично чувствителни постоянно затревени площи (ПЗП) в зоните по Натура 2000 и да въведе забрана за разораване на тези площи от земеделските стопани.

Земеделските стопани не трябва да преобразуват и/или разораят постоянно затревените площи, разположени в тези зони. Държавата трябва гарантира, че съотношението на ПЗП спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани, не намалява с повече от 5%.

Слой „Постоянно затревени площи“ е нормативно определен в Закона за подпомагане на земеделските производители и въвежда забрана за преобразуването и разораването от земеделските стопани на постоянно затревените площи, включени в слоя.

4.3.Екологично насочени площи (ЕНП)

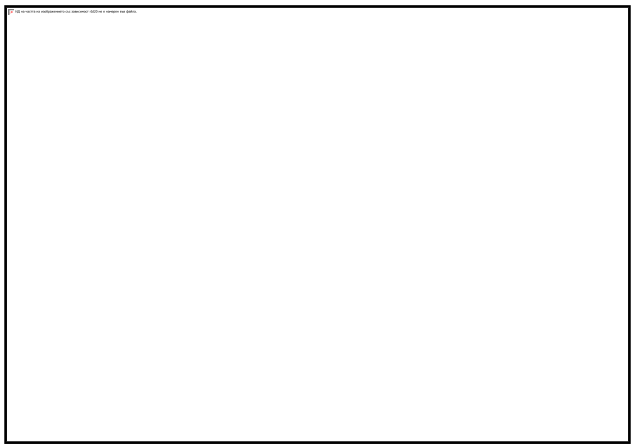
Поддържането на екологично насочени площи ще се прилага от 2015 г. при стопанства с обработваема земя над 15 ха. Най-малко 5% от декларираната обработваема земя следва да е заета от екологично насочени площи. Съобразно националната специфика България ще прилага пълния списък ЕНП, които са установени в Регламент (ЕС) 1307/2013, с изключение на традиционните каменни стени, горско-земеделски системи и залесени територии. Като ЕНП ще се отчитат следните площи:

- земя, оставена под угар;
- тераси;
- особености на ландшафта:
  - живи плетове или обрасли с дървесна растителност ивици с широчина до 10 м.;
  - отделни дървета с корона с диаметър, не по-малък от 4 м.;
  - дървета в редица с корона с диаметър, не по-малък от 4 м. и разстояние между короните – до 5 м.;
  - дървета в група, свързани от застъпващи се корони и полски горички с максимална площ и в двата случая - 0,3 ха;
  - синори (полски граници) с широчина между 1 и 20 м., върху които не се произвежда земеделска продукция;
  - езерца с размер до 0,1 ха с ивица крайречна растителност по протежение на водата с широчина до 10 м в размера на езерцата;
  - канавки с максимална ширина 6 м., включително открити водни течения за целите на напояването или отводняването.
- буферни ивици;
- ивици от допустими хектари по протежение на горски територии;
- площи с дървесни култури с кратък цикъл на ротация – (тополи, върби, черна елша, сребролистна липа, полски бряст, леска, източен чинар и черница – въведени в номеклатурата за наименованието на културите и техните кодове през капания 2014)
- площи с междинни култури или зелена покривка;
- площи с азотфиксиращи култури. Списъкът на определените култури включва: нахут, детелина, бакла, леща, лупина, грах, фий, еспарзета, звездан, соя, бурчак (горчив фий), фъстък, люцерна (алфалфа), боб (обикновен фасул), боб (апсержов боб, вигна).

За да се опрости администрирането и да се вземат предвид особеностите на различните видове ЕНП, съгласно изпратените нотификации, България ще използва коефициенти за

преобразуване и/или тегловни коефициенти, посочени в приложение X от Регламент (ЕС) 1307/2013. В резултат от прилагането на коефициентите съобразно наличните за стопанството видове ЕНП площта на екологично насочените площи се преизчислява.

ЕКОЛОГИЧНО НАСОЧЕНИ ПЛОЩИ в Стълб 1 – СЕПП

ПРСР 2014-2020 – Стълб 2
МЯРКА 10. Агроекология и Климат:
1. Възстановяване и поддържане на постоянно затревени площи с ВПС;
2. Поддържане на местообитанията на зимуващите видове гъски и ливаден блатар в обр. земи с орнит. значение;
3. Поддържане на местообитанията на Царски орел и Египетски лешояд в обр.земи с орнит. значение;
4. Контрол на почвената ерозия;
5. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм);
6. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селск. стопанство;
7. Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селск. стопанство;
8. Подсигуряване на разнообразна паша на пчелите и осигуряване на естествено опрашване.

МЯРКА 11. Биологично земеделие
МЯРКА 12. Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите

„Компесаторни плащания“

Компесаторните плащания (МЗХГ, 2019) са многофункционален елемент на Общата селскостопанска политика. Компесаторните плащания подкрепят доходите на стопанствата, гарантирайки устойчивостта на селското стопанство, поддържането на жизнеспособно производство на храни и продоволствена сигурност. Тази подкрепа позволява на фермерите да предоставят, в допълнение към производството на храни, жизненоважни обществени блага, като например екосистемни услуги, заетост, управление на ландшафта и поддържане на жизнеспособността на икономиката.

Компесаторните плащания са важен фактор за изграждане на издръжливост на земеделските стопанства, за справяне с екологичните предизвикателства и ефективно използване на природните ресурси, осигуряване на по-добра възрастова структура на заетите в земеделието и поддържане на пазарна ориентация на стопанствата. Компесаторните плащания е необходимо да продължат да помагат за стабилизиране на доходите на земеделските стопани и да имат принос за осигуряването на достоен стандарт на живот на активните фермери. Отчитайки приноса на компесаторните плащания, земеделските стопани имат свободата да произвеждат това, което пазарът и потребителите търсят, да намират нови пазари и да разработват нови ниши с оглед по-голяма възвращаемост на капитала.

След 2020 г. компесаторните плащания следва да осигурят подкрепа и стабилизиране на селскостопанските доходи; ефективно използване на природните ресурси; равнопоставеност на единния пазар на ЕС; компенсация за прилагането на високи производствени стандарти и екологични изисквания на ЕС и подпомагане на уязвими сектори.

Подходящо би било въвеждането на директно подпомагане и за сектори, които спомагат за запазването на съществуващите екосистеми и биологично разнообразие в ЕС.

- **Зелени плащания**

Зелените плащания са начин за доказване на обществената значимост на ОСП не само за осигуряване на хранителни продукти, но и като фактор за екологична устойчивост на територията. Зелените компесаторни плащания имат принос в преодоляването на глобалното предизвикателство за борба с климатичните промени. Но при съществуващите изисквания има място за допълнително опростяване с цел да бъдат по-разбираеми за фермерите и в същото време да носят екологична полза. Следва да бъде предоставена възможност на държавите членки за гъвкав избор на „зелени инструменти“, съобразени и адекватни на регионалните особености и ограничения. Настоящият мащаб на екологизиране е правилният компромис между традиционните (подкрепа на доходите) и новите (предизвикателства за околната среда и климата) цели, а всяка потенциална промяна следва да е в резултат на задълбочена оценка на прилаганото до момента, както и финансово обезпечена в бюджета на ОСП след 2020 г.

- **Обвързано с производството подпомагане**

За България обвързаното с производството подпомагане е изключително важен инструмент на Общата селскостопанска политика, защото подкрепя сектори с трудности и спомага за решаването на специфични регионални проблеми. Обвързаните компесаторни плащания позволяват насочване на подпомагане в определени сектори, което е предпоставка за повишаване на издръжливостта на земеделските стопанства. Обвързаните плащания имат принос за запазването на икономическите дейности в селските райони и заетостта в тях. Следователно тези плащания следва да бъдат запазени дори с още по-широк обхват и по-голям финансов ресурс.

РСР 2014-2020 г.

Подпомагането по Втори стълб следва да допринася за изравняването на различията в развитието на селскостопанския сектор и регионите, за укрепване на пазарните позиции на производителите и преработвателите, за насърчаване развитието на икономически, социални и екологични дейности в селските райони, като същевременно се гарантира устойчивото и ефективно използване на природните ресурси, опазване на биоразнообразието, насърчаване на биоземеделието, на иновациите и навлизането на млади и нови хора в сектора.

Подкрепата по Втори стълб на ОСП следва да осигури:

- **Модернизация и въвеждане на иновации**. Подкрепата по ПРСР следва да допринася за съществено повишаване на производителността на труда в селскостопанския сектор, преминаването към по-ефективни методи на производство, щадящи околната среда, ефективно използване на природните ресурси и осигуряването на възможности за произвеждане на качествени храни и продукти за населението. Предвид нарастващите демографски проблеми, подкрепата в рамките на Втори стълб се явява основен инструмент за създаване на устойчива заетост, стимулирайки икономиката в селските райони чрез развитие на предприемачество и осигуряване на възможности за повишаване на доходите на населението. Подкрепата на иновациите и нови технологични решения за по-добро управление на използваните ограничени природни ресурси и стимулирането на практики,

щадящи околната среда, насочени към опазване на биоразнообразието, следва да допълват подкрепата за развитието на биологичното земеделие и производство.

- **Гъвкави, регионално насочени мерки за опазване на околната среда и промените в климата**. Отчитайки регионалните специфики и настъпващите климатични промени, ОСП следва да осигури финансирането на достатъчно гъвкави и адаптивни практики с цел опазването на биоразнообразието, количеството и качеството на водите, намаляване на замърсяването при източника му и защитата на горските територии, които допълват по-широкото навлизане на биологичното производство, осигуряващо здравословни и качествени хранителни продукти за крайния потребител.

2. Описание на съдържанието на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г. и връзката й с други съотносими планове и програми.

2.1 Съдържание на ППРСР 2014-2020 г.

В съответствие с целите на политиката на ЕС за развитие на селските райони Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 - 2020 г. има три цели:

Първата цел на Програмата е: Повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското стопанство и хранителната промишленост – тя е насочена към осигуряване на устойчив и балансиран растеж на производството и преработката на селскостопански продукти. В рамките на цел 1 Програмата има два хоризонтални приоритета, за да се осигури адекватното адресиране на потребности, които изискват интервенции по различни ПО и мерки:

о Повишаване на конкурентоспособността в секторите месо, мляко, плодове, зеленчуци, етерично-маслени култури и биологично производство (2А-1);

о Преструктуриране и повишаване на жизнеспособността на малките стопанства (2А-2).

Втората цел на програмата е: Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурсите в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях.

Третата цел на Програмата е: Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социалното включване и по-добро качество на живот - насочена към стимулиране на социално-икономическото развитие на селските райони.

2.2 Основни мерки на ПРСР 2014-2020 г., свързани с околна среда и климат

ПРСР 2014-2020 е структурирана около пет тематични приоритета (Приоритети 2, 3 ,4, 5 и 6) и петнадесет приоритетни области (Приоритетни области 2А, 2Б, 3А, 3Б, 4А, 4Б, 4В, 5А, 5Б, 5В, 5Г, 5Д, 6А, 6Б, 6В) на политиката за развитие на селските райони. Освен това за постигане на специфичните цели на тематичните приоритети са програмирани интервенции, включващи стимулиране на иновациите и трансфер на знания и информация, като по този начин, тя адресира всичките шест приоритета/приоритетни области на политиката за развитие на селските райони на Общността.

За постигане на целите на приоритетните области са дефинирани мерки, както и под-мерки, операции и дейности, които са описани по-долу:

Мярка 1. Трансфер на знания и действия по осведомяване

- Подмярка 1.1. Професионално обучение и придобиване на умения
- Подмярка 1.2. Демонстрационни дейности и действия по осведомяване
- Подмярка 1.3. Краткосрочен обмен на опит в управлението на земеделски и горски стопанства и посещения на земеделски и горски стопанства

Мярка 2. Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството

- Подмярка 2.1. Помощ за осигуряване на консултантски услуги
    - Операция 2.1.1. Консултантски услуги за земеделски и горски стопани
    - Операция 2.1.2. Консултантски услуги за малки земеделски стопани
- Подмярка 2.2. Създаване на консултантски услуги

Мярка 4. Инвестиции в материални активи

- Подмярка 4.1. Инвестиции в земеделски стопанства
    - Операция 4.1.1. Инвестиции в земеделски стопанства
    - Операция 4.1.2. Инвестиции в земеделски стопанства по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства
- Подмярка 4.2. Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти
    - Операция 4.2.1. Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти
    - Операция 4.2.2. Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти по

Тематичната подпрограма за развитие на малки земеделски стопанства

- Подмярка 4.3. Инвестиции в инфраструктура
- Подмярка 4.4. Непроизводствени инвестиции
    - Операция 4.4.1. Непроизводствени инвестиции в земеделски стопанства
    - Операция 4.4.2. Непроизводствени инвестиции по Тематичната подпрограма за развитието на малки стопанства

Мярка 6. Развитие на стопанства и предприятия

- Подмярка 6.1. Стартова помощ за млади земеделски производители
- Подмярка 6.2 Стартова помощ за неземеделски дейности
- Подмярка 6.3 Стартова помощ за развитието на малки стопанства
- Подмярка6.4. Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности
    - Операция 6.4.1. Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности
    - Операция 6.4.2. Инвестиции в подкрепа за неземеделски дейности по Тематичната подпрограма за развитието на малки стопанства

Мярка 7. Основни услуги и обновяване на селата в селските райони

- Подмярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура
- Подмярка 7.3. Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване
- Подмярка 7.4. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на основни услуги на местно равнище за населението в селските райони
- Подмярка 7.5. Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура
- Подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата

Мярка 8. Инвестиции в развитието на горските територии, развитие и подобряване на жизнеспособността на горите

- Подмярка 8.1. Залесяване и поддръжка
- Подмярка 8.3. Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития

- Подмярка 8.4. Възстановяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития
- Подмярка 8.5. Инвестиции, подобряващи устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми
- Подмярка 8.6. Инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти

Мярка 9. Учредяване на групи и организации на производителите

Мярка 10. Агроекология и климат

- Подмярка 10.1. Плащания за ангажименти, свързани с агроекология и климат
- Направление 10.1.1. Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)
- Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение
- Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия
- Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)
- Подмярка 10.2. Опазване на застрашени от изчезване местни породи и сортове, важни за селското стопанство
- Направление 10.2.1. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство
- Направление 10.2.2. Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство

Мярка 11. Биологично земеделие

- Подмярка 11.1. Плащания за преминаване към практики и методи за биологично земеделие;
- Подмярка 11.2. Плащания за поддържане на практики и методи за биологично земеделие.

Мярка 12. Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите

- Подмярка 12.1. Компенсаторни плащания по „Натура 2000“ за земеделски площи
- Подмярка 12.2. Компенсаторни плащания по „Натура 2000“ за горски площи
- Подмярка 12.3. Компенсаторни плащания за селскостопански райони, включени в плановете за управление на речните басейни.

Мярка 13. Плащания за райони с природни или други специфични ограничения

- ❖ Подмярка 13.1. Компенсаторни плащания за ха ИЗП в планински райони
- ❖ Подмярка 13.2. Компенсаторни плащания за ха ИЗП в други райони със съществени природни ограничения

Мярка 14. Хуманно отношение към животните

- ❖ Подмярка 14.1. Плащания за хуманно отношение към животни в сектор ЕПЖ
- ❖ Подмярка 14.2. Плащания за хуманно отношение към животни в сектор ДПЖ

Мярка 15. Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство

- ❖ Подмярка 15.1. Плащания за горски екологични ангажименти
- ❖ Подмярка 15.2. Подпомагане за запазване и поддръжка на горски генетични ресурси

Мярка 16. Сътрудничество

- ❖ Подмярка 16.1. Подкрепа за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост
- ❖ Подмярка 16.2. Подкрепа за пилотни проекти и за развитие на нови продукти, практики, процеси и технологии

❖ Подмярка 16.4. Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки за изграждането и развитието на къси вериги на доставки и местни пазари. Подкрепа за дейности на местно равнище за популяризиране, свързани с развитието на късите вериги на доставки и местните пазари.

Мярка 17. Управление на риска

Мярка 19. Водено от общностите местно развитие (ВОМР)/ ЛИДЕР

❖ Подмярка 19.1. Помощ за подготвителни дейности

❖ Подмярка 19.2. Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие

❖ Подмярка 19.3. Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи

❖ Подмярка 19.4. Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие.

Мярка 20. Техническа помощ

За всяка мярка и подмярка е изписано: правно основание, вид на подкрепата, бенефициенти, допустими разходи и административно и финансово управление, критерии за допустимост и оценка, взаимовръзка с друго законодателство, интензитет и размер на помощта.

За Мярка 17 е направено уточнение, че ще се стартира и прилага на по-късен етап, а мярка 20 е насочена изцяло към техническа помощ и няма отношение към компонентите и факторите на околната среда, поради което не се разглеждат в настоящата екологична оценка.

2.3 Връзка на ПРСР 2014-2020 г. с други съотносими планове и програми

Анализът на други планове, програми и стратегии помага да се разбере по какъв начин разглежданата Програма би могла да повлияе или самата тя да бъде повлияна от тези документи. Този анализ освен това помага за по-добро разбиране на екологичните проблеми на страната, както и това по какъв начин съществуващите планове, програми и стратегии се опитват да разрешават тези проблеми. По–долу са обобщени плановете, програмите и стратегиите, които имат отношение към Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г. и с които е направено сравнение. Стратегическите документи, поставящи цели по опазване на околната среда на национално и европейско ниво, които имат отношение към ПРСР 2014-2020 г., са разгледани и в т. 5 на доклада за ЕО, където е анализирана степента на съответствието на предвижданията на ПРСР с екологичните цели на национално и европейско ниво и начина, по който тези цели са взети предвид при изработване на програмата.

2.3.1 Основните стратегии, програми и планове на национално и европейско равнище, имащи отношение към ПРСР 2014-2020 г.,

Основните стратегии, програми и планове на национално и европейско равнище, имащи отношение към ПРСР 2014-2020 г.,са следните:

- ***Програма за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г.***

Това е и основният програмен документ, с който е съотносима ПРСР 2014-2020 г., тъй като изготвяната към момента програма представлява продължение на ПРСР за периода 2007-2013 г. Съответно, при изготвяне на ПРСР 2014-2020 г. са взети предвид резултатите от изпълнението на ПРСР 2007-2013 г. до момента, в т.ч. добрите практики, установените проблеми и пропуски, изведените поуки, с цел следващата програма за сектора за периода 2014-2020 г. да е с по-висока ефективност и подобрено изпълнение от настоящата.

- ***Стратегия Европа 2020 за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж***

Целите и приоритетите на ПРСР са в съответствие със стратегията на ЕС за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване. Стратегия „Европа 2020“ предлага три подсилващи се взаимно приоритета:

- Интелигентен растеж: изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;
- Устойчив растеж: насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;
- Приобщаващ растеж: стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

ПРСР има принос и към трите стълба на стратегията, поставяйки следните цели:

- Повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското стопанство и хранителната промишленост;
- Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурсите в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях;
- Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социално включване и по-добро качество на живот.

- ***Споразумение за партньорство и проекти на други оперативни програми за периода 2014-2020 г.*** ПРСР се изготвя в изпълнение на Споразумението за партньорство, в което са определени и програмите за следващия програмен период. При изработването на програмите е постигната демаркация, както следва: ***Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. (ОПНОИР):*** По ОПНОИР ще се предоставя „Подкрепа за модернизирането на научната инфраструктура и на съществуващите учебно-изследователски лаборатории на научни институции и висши училища, които провеждат изследвания в области, съответстващи на националните приоритети за наука и иновации и на структури, подпомагащи научно-изследователска и иновационна дейност“, а ПРСР ще допълва ОП НОИР чрез подкрепа за закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за демонстрационни дейности, осъществени в демонстрационен обект, който може да бъде опитно поле или учебно-опитно поле или лаборатория на научен институт, висше училище или професионална гимназия, които обучават или извършват научно-изследователска дейност в областта на селското стопанство, храните или горското стопанство. По ОП НОИР ще се предоставя подкрепа за изграждане, развитие и използване на пилотни производствени центрове във висшите училища и научните институти за провеждане на научно обучение, изследователска работа, експериментално развитие и прототипиране, а ПРСР ще допринесе чрез финансиране на иновационните проекти на Оперативните групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост.

ПРСР 2014-2020 г. е съобразена с произтичащите от нея планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с: режимите на защитените територии и режимите на защитените зони, като ще окаже значително положително въздействие върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони от мрежата Натура 2000. ПРСР 2014-2020 г. предоставя подкрепа за прилагане на дейности в изпълнение на заложените мерки за опазване на биоразнообразието и ключовите му елементи (почви, ландшафт, води), подкрепа за райони с природни ограничения в допълнение към финансирани от ОП "Околна среда" 2014-2020 г. проекти със същата цел, насърчаване на екосистемните услуги, включително Натура 2000 и зелена инфраструктура.

Изисквания свързани с околната среда

За да отговарят на условия за допустимост, инвестиционните операции трябва да се предхождат от оценка на очакваното въздействие върху околната среда, когато инвестицията е вероятно да има отрицателни последици за околната среда.

В случай на дейности, които включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда.

Проектите, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконови нормативни актове за неговото прилагане.

По инвестиционните проекти оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) или решение по оценка на въздействие върху околната среда съгласно Закона за опазване на околната среда ще се извършва от съответните структури на Министерство на околната среда и водите (МОСВ).

За проекти с инвестиции съответните структури на МОСВ ще извършват и оценка за съвместимостта на проекта с предмета и целите на опазване на защитените зони съгласно Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

„Бенефициентите по екологичните мерки - 10,11,12, както и бенефициентите по мярка 13, свързани с плащанията на площ са задължени да спазват изискванията за кръстосано съответствие съгласно чл. 93 от Регламент 1306/2013 относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 352/78, (ЕО) № 165/94, (ЕО) № 2799/98, (ЕО) № 814/2000, (ЕО) № 1290/2005 и (ЕО) № 485/2008 на Съвета. В случай, че изискванията на кръстосаното съответствие не съответстват или противоречат на изискванията на законодателството, свързано с опазване на биоразнообразието или околната среда (например Заповедите за обявяване на местообитанията по Натура 2000, Плановете за управление на защитени територии и зони и др.), бенефициентите спазват изискванията, свързани с опазване на биоразнообразието и околната среда.

Бенефициентите по мярка 11 „Биологично земеделие“ и мярка 13 „Плащания за райони с природни или други специфични ограничения“ са длъжни да отговарят на изискването за активен земеделски стопанин съгласно чл. 9 от Регламент 1307/2013 за установяване на правила за компесаторни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета“

Допустимите разходи по отношение на инвестиционните операции трябва да отговарят на изискванията на чл. 45, а по отношение на напояването – чл. 46 от Регламент (ЕС) №1305/2013. Инвестиции за напояване и отводняване ще се подпомагат в рамките на мярка 4 след изготвяне на обща стратегия за хидромелиоративния сектор (напояване и отводняване) и опазване от вредното въздействие на водите в рамките на програмата за подкрепата от екипа на Международната банка за възстановяване и развитие.

За целите на ПРСР България приема следното определение за „гора“, както следва: „гора“означава земна площ, простираща се на повече от 0.1 ха, заета с горскодървесна растителност с височина по-голяма от 5 м, широчина на насаждението, измерена между стъблата на крайните дървета, не по-малко от 10 м и склопеност повече от 10%, или дървета, способни да достигнат тези прагове на място или площи, които в резултат на антропогенна дейност или естествени причини са временно обезлесени, но подлежат на възобновяване. От

това определение се изключват земи, които са главно за земеделска употреба или урбанизирани територии.

В новият планов период се изисква, да се представи "информация от практическо значение от плана за управление на горите" или еквивалентен документ за тези стопанства, които надхвърлят границата от 0,5 ха. За България определянето на такъв праг е ненужен, защото Закона за горите задължава собствениците на гори от 2 до 50 ха да изработват горскостопански програми. Горите, собственост на физически лица, юридически лица и техни обединения, с обща площ до 2 ха се включват в изготвянето на горскостопанските планове на териториалните поделения на държавните предприятия. По такъв начин отпада и изискването за определяне на „еквивалентен инструмент“, защото практически всички гори в България имат планове за управление, които Закона за горите, според размера на площта, определя като „горскостопански планове“ - за горските територии над 50 ха, „горскостопански програми“ за горските територии от 2 до 50 ха, а изработването на горскостопанските планове за горските територии до 2 ха, се възлага едновременно с инвентаризацията на държавните горски територии.

Стандартни разходи, допълнителни разходи и пропуснати доходи

Една част от мерките, включени в Програмата предоставят подкрепа под формата на компенсации за извървени разходи или пропуснати доходи, базирани на стандартни разходи.

Мярка 8 „Инвестиции в развитието на горски площи и подобряване на жизнеността на горите“, **мярка 10** „Агроекология и климат“, **мярка 11** „Биологично земеделие“, **мярка 12** „Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите“, **мярка 13** „Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“, мярка **15.1** „Плащания за горски екологични ангажименти“ и мярка 14 „Хуманно отношение към животните“ включват предоставяне на подкрепа за да се компенсират бенефициентите за допълнителни разходи или пропуснати доходи или по своята същност представляват компенсаторни плащания.

Подпомагането се предоставя за хектар земеделска площ, гора или на животинска единица. Методиките за изчисляване на плащанията е посочена в Приложение към Програмата.

Териториално покритие

С изключение на мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ и подмерки 6.2 „Стартова помощ за неземеделски дейности“ и 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“, които ще се изпълняват в рамките на селските райони на страната всички други мерки от Програмата ще се прилагат на територията на цялата страна.

Националната дефиниция определя като „селски райони” общините, в които няма населено място с население над 30 000 души. Тази дефиниция е използвана при Програма САПАРД и при Програмата за развитие на селските райони (2007-2013). Съгласно тази дефиниция, 232 общини от общо 265 общини в България са класифицирани като селски район.

Екологичните мерки, свързани с компенсаторни плащания на площ ще се прилагат според обхвата им на действие. При някои инвестиционни мерки ще се прилага по-висок интензитет на помощта за проекти попадащи в обхвата на необлагодетелстваните райони и/или територииите от Натура 2000.